

— | —
ТЕТЯНА ФРОЛОВА

По той бік серця

Поезії

Львів
2008

— | —

*Авторка висловлює щиру подяку
за фінансування цієї збірки
Олександру Бережанському*

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Тих людей, що пишуть вірші, я розділила б на дві категорії: поети-борці і поети-мрійники чи поети-лірики, що одне і те ж. Себе віднесла б до поетів-мрійників.

Хоча іноді пишу і гострі вірші. Це тоді, коли раптом душа закипає болем за свій край, за наших людей, що живуть вони чомусь в рідному краю не так, як мали б жити. Доки ж? Все нам чогось бракує: коштів, продуктів, законів. А мені так здається, що бракує нам розуму, людяності і добрих можновладців, таких, щоб думали про свій народ.

Ні, я не борець. Я – мрійник і лірик, а ще я трохи письменниця і казкарка – і тим сказано все. Здобуток у мене, хоч і не дуже великий, зате дуже щирий і добрий до людей.

Хто мав можливість у тому пересвідчитись, потвердить мої слова.

Десять поетичних збірок, збірочка оповідань для дітей, кілька книжечок прози, децço з моєї біографії і казки, казки, а в тих казках – цілий світ.

Авторська редакція

© Тетяна Фролова, 2008

Та зараз не про казки і не про прозу, зараз про поезію. Моя одинадцята поетична збірка, як завжди, довго не мала назви. А що таке збірка без назви? Це всеодно, що дитина без імені. А куди ж це годиться – щоб без імені? Хоча це не зовсім так. Ця збірка мала назву. І не одну. Але вони якось не приживалися. Спершу я хотіла назвати її «КОЛИ ПОСМІХАЮТЬСЯ ЗІРКИ». Але як пояснити читачеві, коли ті зірки посміхаються? Та чи й так вже часто посміхаються нам ті зірки? Хіба тоді, коли їх споглядають закохані. А потім подумалося, що ... кожна людина – це зірка на Землі. І вона мусить світити. Нехай її світла стане лише для її родини, для коханого, для когось самотнього, знедоленого, але щоб те світло було живим і теплим, зігріваючим, таким, що приносить втіху, викликає посмішку, заставляє забути про свої негаразди, відроджує до життя. Тільки не кажіть, що це неможливо. Це і можливо, і дуже важливо для кожного. В кожному серці світло. І в Вашому також. Така людина, в котрої у серці світло, ніколи не зробить зла. Бо вона просто не зможе його зробити. Але така людина, зі світлом в серці, дуже вразлива, її

легко поранити – жестом, словом, натяком. А як же тоді бути зі світлом?

Не погасімо його в людських серцях, в котрих воно вже засвітилося. Світло в тобі ... нехай воно горить і не згорає, як неопалима купина. Нехай воно кличе додому, а якщо в когось дому нема, то нехай те світло нагадує кожному, що всі ми люди, що всіх нас однаково любить Бог. Світло в Тобі ... не пошкодуй його для когось, на віть тоді, коли серце твоє згорить на попил. Серце згорить, а світло і тоді не згасне, як світло далеких зірок, що доходить до нас, коли ті зірки давно вже померли.

Я шукаю бодай хоч маленького вогника, щоб засвітити свою свічку, запалити ватру, розбудити в небі зорю.

— Агов, зоре, посміхнися мені, засвіти мені, бо я теж хочу стати зірочкою, тільки на Землі. Маленькою, зовсім крихітною зірочкою, аби світити йому одному ... або не тільки йому. Я хочу світити.

І тоді прийшла назва «СВІТЛО В ТОБІ». Ви тільки вдумайтесь: «СВІТЛО В ТОБІ». Це ж прекрасно! Ні, я так і не відкинула цю назву, хоча для збірки вибрала іншу – «ПО ТОЙ БІК СЕРЦЯ». Дехто зі мною

пробував дискутувати:

— Ну що це за назва? І як це — по той бік серця?

— Розумієш … людина живе, сумує, радіє — і все це проходить крізь її серце. Але в серці кожної людини неодмінно є щось потаємне, про що вона не розкаже никому. І те «щось» наче за лаштунками, по другий бік серця. Словом … я не можу тобі того до ладу пояснити.

— А якщо не можеш пояснити, то на віщо так збірку хочеш назвати?

— Хочу і назув. Це не можна до кінця пояснити, це треба відчути.

Сперечальники потрохи замовкли і махнули рукою: мовляв, нехай буде так. Що з нею вдієш?

Отже, «СВІТЛО В ТОБІ» або «ПО ТОЙ БІК СЕРЦЯ». Як читач собі хоче, хай так і називає. А головне — вірші. Серйозні і ліричні, для дітей і для дорослих. Я люблю свої вірші, бо люблю Вас, тих, для кого ті вірші пишуться. Я люблю Вас, люди, і дарую Вам своє тепло, глибини свого серця і світло, яке я не можу побачити, бо я сліпа … Я дарую Вам свої вірші, ті, що народилися по той бік серця.

Тетяна Фролова

ТЕ, ЩО БОЛИТЬ, У СЛОВО ПЕРЕЛЛЮ

ХАЙ СЛАВИТЬСЯ І СВЯТИТЬСЯ

Земля, що для всіх єдина,
Наш затишний світливий дім,
Ім'я її — Україна,
Що матір'ю стала нам всім.
Хай поле твоє колоситься,
Щодня мирне сонце встає,
Хай славиться і святиться
Ім'я величаве твоє.
І прапор наш жовто-синій
Хай кличе нас до висот.
Розквітне у повній силі
Наш український народ.
І кожна родина радіє,
Що на Україні живе.
І світиться сонце надії,
Висвітлює щастя нове.
Від Мудрого Ярослава,
Від Орлика й нашої Січі
Бере свій початок держава
І дивиться світу у вічі.
Топтали її заброди,
Але не могли збороти,

Ти встань з колін, мій народе,
Й скажи всьому світові, хто ти.
Хай знають непрохані зайди,
Хай знають ворожі чужинці;
Ми є і ми будемо завжди,
Бо наше ім'я – українці.
І хвилі розчісують гребенем
Те небо, що повною чашею.
Чужого нічого не треба нам,
Але не займайте нашого.

Я ВІРЮ

Ранок підкрадається тихенько
До мого самотнього вікна.
Сонце загляда в моє серденко:
Чи весела я, чи знов сумна.
Як же сумувати і журигтись?
День такий погожий і ясний.
Світе мій, тебе боготворити
Мушу навіть в час такий трудний.
Бог подарував мені горіння,
І світанки, й тихі вечори.
Вірю я у Боже Воскресіння
І в народ, народжений згори.
Господи, дай сили для народу,
Від нових ординців нас спаси.

Кров'ю вмитий наш віттар свободи,
Але потребує ще яси.
Хай земля очиститься від скверни
І джерела чисті оживуть.
Хай народу на добро поверне,
Бо пройшов він свій тернистий путь.
Вистраждав і вистояв. Кайдани
кров'ю обливались і слізми.
Вірю я, що час таки настане,
Україна ще змахне крильми.
І земля тебе спитає: - Хто ти?
По котрому боці ти стоїш?
І впадуть брехливі «патріоти»,
Що народ свій обирають лиш.

КАНОНІЗОВАНИЙ НАРОДОМ

Канонізований народом,
Святий і грішний водночас,
Поборник слави і свободи,
Вовіки житиме Тарас.
Ти у горнилі часу плавивсь
Під гнітом тюрем та ярем,
Та не згубився, не злукавив
І залишився кобзарем.
І всі справдешні українці
Ідуть до тебе на поклін.

І серце повниться по вінця
Чуттям єднання поколінь.
Ми на Тарасовій могилі
Стаємо дужі і міцні.
Прости нам, Боже, і помилуй,
Натхнення й сили дай мені.
А що з натхненням тим робити,
Я вже придумаю сама.
Ненавидіти і любити,
Коли на більше сил нема.
Хотів тебе здолати ворог,
Але йому це не вдалось.
Борімся – і ми поборем.
А як не ми, то, може, хтось.
Борімся – то, може, станем
Нарешті вольними людьми.
І розірвемо всі кайдани.
Бо хто ж тоді, коли не ми?
На горі, на Чернечій – могила свята.
На могилі яріють і росяться квіти.
І Тарасові думи підхоплює вітер
І несе в наші села і в наші міста.
Розсіває ті думи піснями в гаю,
Висіває квітками у чистому полі,
Щоб вони нагадали про приспану волю.
І про батькову пісню, про рідну свою.

ОХРЕСТИТИСЯ ЗНОВУ

Я прийшла поклонитись Дніпру,
Я прийшла помолитись Софії,
Зачерпнути Дніпрової мрії,
Присягнути на вірність добру.
Я принесла поклін від Карпат
І від гордих усміхнених левів.
У Дніпровій воді кришталевій
Свою силу оновлю стократ.
Тут хрестилася Київська Русь,
І хрестив її князь Володимир.
Тут ми станемо знов молодими,
Тут я сили й снаги наберусь.
Сивий Дніпре прадавній, чолом!
Привітаю я хвилю Дніпрову.
Я прийшла охреститися знову
І почту козацький псалом.
Де ти, наша історіє? Де?
У глибинах Дніпра заховалась,
В таємниці Дніпрові убралась –
І ніхто там тебе не знайде.
Ти хлюпни нам, Славuto, хлюпни
Таємниці тієї хоч краплю.
Хвили винесли щерблену шаблю
Із Дніпрової глибини.
Це таке до останку святе.
Треба знати і треба любити,

Не скалічти, не розгубити,
Хай на тому онук твій зросте.
На зросійщеній нашій землі
Хай охреститься заново кожен.
Отоді ми усіх переможем.
Нам гріхи, і великі, і малі,
Ти прости, милосердний наш Боже.

РОЗМОВА З ЧУЖИНЦЕМ

Вона стояла, крихітна і боса.
Десь від землі здіймався голосок.
Яріли квіти на дівочих косах,
В руках тримала житній колосок.
Спідниця пишна, гарна вишиванка
І доброго намиста два разки.
Дивилася гідно, не як полонянка.
Це про таких легенди і казки.
Чужинець був звеличений і гордий,
Сидів недбало, в пишному вбранні.
Хтось тихо хлипав, мучив клавікорди,
Хтось гарцював на білому коні.
- Либонь, ти хтіла щось мені сказати?
Чи, пак, тебе покликали дарма?
Така мала ... чи є у тебе мати?
- Для свого краю мати – я сама.
- Вклонись мені. Я – цар твій, щоб ти знала.

Я – завойовник, я – володар твій.
Вона спокійно, гідно так сказала:
- Ти може, й цар, та тільки цар не мій.
Не поклонюся жодному тирану,
Ні перед ким не схилю голови.
Я завтра стану й післязавтра стану
І гордо кину: - Я іду на “ви”!
Пихато й зверхнью глянеш ти на мене.
- Ти? Йдеш? Супроти кого ти ідеш?
Відповіла спокійно так і чимно:
- Я тут живу, а ти тут не живеш.
Ти – зайди! Ти – чужинець в моїм краї.
А я – легенда рідної землі.
Мене кожніська стежка тут вігає.
Птахи великі і птахи малі
Мені співають пісню величальну.
Самі із плодом хиляться гілки.
Тобі ж лип ворон кряче –
Птах печальний.
Ти – ворог наш, отой, що на віки.
Бо ти прийшов, щоб трави толочити,
Щоб чобітьми пройтися по квітках.
Ти на землі моїй не зможеш жити,
Бо ти тут сіяв смерть, тут сіяв страх.
Хтось вже не хлипав, а тихенько плакав.
Затихли клавікорди. День згасав.
Замовк чужинець. Думав, не балакав.

Хотів сказати щось, та не сказав.
Замість дівчати вже стояла жінка,
Ставна і гарна в величі своїй.
- Хто ти така? – спитав. – Я – українка.
Йому хотілось поклонитись їй.
- Стань на коліна! Відмовляли нерви.
Він з ними був в постійній боротьбі.
- Навколішки стаю, як йду до церкви.
Я не прийшла коритися тобі.
- Ти Роксолана? – Ні, я звуся Настя.
Але хіба, скажи, у тому річ?
Тобі завоювати нас не вдається.
Ми – світло дня, а ти – похмура ніч.
Тобі хотіла я лишень сказати:
- Іди туди, звідкіль до нас прийшов.
Тобі ніколи край наш не здолати.
Тут смерть знайдеш, якщо ще не знайшов.
Він захотів недобре щось зробити
І рвучко потягнувся до меча.
- Не квася, бо мене не можна вбити.
І доторкнулась до його плеча.
Закляк чужинець. Він моливсь до Бога.
До свого Бога – іншого не знов.
Вона пішла з ворожого порога.
І вже ніхто її не зупиняв.

ДІД, СЛАВУТИЧ ТА ВЕЛИКИЙ ЛУГ

Ранок до діда з росою,
А дід до лугу з косою.
Гостра коса бринить –
Аж косити кортить.
- Добриден, луже,
Мій давній друже.
Прийшов тебе просити:
Дай сіна вкосити.
Трохи вкошу собі,
Трохи лишу тобі.
Буде чим пишатися,
Буде чим втішатися.
Луг зашумів.
Людських слів він не вмів,
Та дід його розумів.
- Мені не жаль краси.
Як здужаєш, коси
З ранньою росою
Гострою косою.
Лиши козакам коней напасти.
Бо хто нас порятує від напасти?
Бори не гудуть,
Козаки не йдуть.
Щось забарилися.
Чи з ворогом замірилися?
І нікому заспівати

„Ой, не шуми, луже”.
Доки будеш працювати,
Заспівай ти, друже.
Пісня давня,
Пісня славна
Сам її співаю –
Серцем спочиваю.
Дід покоси кладе
Та ще й пісню веде –
Аж луна гуде.
„Ой, не шуми, луже,
Зелений байраче,
Не плач, не журися,
Молодий козаче”.
Луг звеселився,
Росою вмився,
Травою розстеляється,
До Дніпра-Славути озивається.
- Гей, чи чуєш, Славуто?
Нішо не забуто.
Козацька слава
Та їй не пропала.
Чи в тебе чайки на воді?
Чи на чайках козаченки молоді?
Славута зітхає, так відповідає:
- Мої чайки потомлені,
А в них весла поломлені,

А козацька слава
Порохом припала.
А вже тую славу –
Панянку лукаву
Розміяли на червінці,
Аби було дітям й жінці.
Зітхає Дніпро.
- Все мое добро
Розікрали, розділили,
Порозносili й пропили,
Мов так і було.
- Чом же ти мовчиш,
Онуків не вчиш
Шаблі гартувати,
Волю здобувати?
- Онуки мої
По корчмах сидять.
По корчмах сидять,
Все п'ють та їдять.
Прийшли москалі,
Забрали шаблі,
Висмоктали кров
З нашої землі.
Засмутився луг,
Зашумів байрак,
І Славутичу
Відповів він так:

- Чи ти, Дніпре, обмілів?
Чи ти занедужав?
Чи не всіх ще ворогів
У бою подужав?
Розпрямися та ревни
З усієї сили.
Де ті хвилі-тревані,
Що чайки носили?
Де ті хлопці-козаки,
Що про них і досі
Лине пісня крізь віки
І слава голосить?
Про притуплені шаблі
І чути не хочу.
Не здолати на землі
Ту силу урочу.
А якщо моя земля,
Хай ворог трясеться.
Гине ворог, як та тля,
Де козак сміється.
Як замало косарів
Покоси складати,
То покличте кобзарів –
Пісень заспівати.
Нагадати молодим
Про минулу славу.
А все решта – вітер, дим –

Орлам на забаву.
Як ревнув старий Дніпро:
- Кидайте гуляти!
Ми повернемо добро
До своєї хати.
Ми докажемо, що ми
На своєму полі,
Гідні зватися людьми
І жити на волі.

ПРОКИНЬСЯ, КИЄВЕ !

Оновлює наш Київ свої шати.
Вжилася поряд і старе, і нове.
Невтомиться людина прикрашати
Ту землю, на котрій вона живе.
У Києві живуть вітри правічні,
Що обвіали княжі тереми.
Тут горді храми і такі величні,
Благословенні Богом і людьми.
На Київ нападали дикі орди:
І половець, і лютий печеніг.
Та Київ був нескорений і гордий.
Він вистояв, він всіх їх переміг.
Наш Київ так завзято боронився,
Чужі знамена клав собі до ніг.
Десь на землі на нашій затаївся

Один лукавий, хитрий печеніг.
А може й не один, а може триста.
А може й більше. Хто б їх рахував ?
Вода в річках була прозора й чиста.
А темний ліс кого б не заховав ?
Все те жило і множилося одначе.
Земля багата, прогодує всіх.
Та не змінив своє нутро звіряче
Отой завзятий, дикий печеніг.
І матері співали колискових,
І хлібом годували досхочу,
Навчили їх і звичаїв, і мови.
А українства ? Щось про те не чутъ.
Хоч з виду вони і не чужинці,
Одна в нас віра і одна земля,
Та все-таки вони не українці,
Колишня дикість душу звеселя.
І хоч віки змололи все на порох:
І спогади, і гострі ті мечі,
Той печеніг – то був таки наш ворог.
А вже нашадків вчи або й не вчи,
То все дарма – нічого не поможе.
Давай їм Київ, владу і мечі.
Допоможи нам, милосердний Боже,
Пильнуй нас ревно вдень та уночі.
Бо маєм ворогів у власній хаті.
Це гірше, аніж ворог у бою.

Живуть між нами, горді та пихаті,
За срібняки продавши честь свою.
Пройшли віки. Змінилось все навколо.
Церковні дзвони, як колись, гудуть.
Прокинься, Києве, - каштани б'ють на
сполох.
Прокинься, Києве, - знов печеніги
йдуть.
Прокинься і збирай свою дружину,
Нехай замають княжі корогви.
Рятуй себе і нашу Україну.
Знов ворогу скажи: «Іду на ви».

НЕ ДАВАЙТЕ ДІТЕЙ В ЯНИЧАРИ

Важко в чужій хаті
Віку доживати.
А ще гірше лихо –
У чужім kraю.
Діточки маленькі,
Що вивезла мати,
Забувають мову
Рідну свою.
Хто вони і звідки,
І якого роду –
Не питай, не знають,
Бо вони малі.

Пагінці маленькі
Нашого народу
Вирвані з корінням
З рідної землі.
А над океаном
Чаечка кигиче.
Десь далеко з вітром
Гомонять гай.
Може, Україна
Своїх діток кличе,
Та вони не чують
Голосу її.

ДО ПЕРШОЇ СПОВІДІ

Мене матуся повела до церкви.
А перед тим ми вчили молитви.
Я йшла не так, як ходите тепер ви –
Спогорда, не схиливши голови.
Я йшла смиренно. Тільки-от не знала,
В яких я мала калятись гріхах.
Не скривдила нікого і не вкralа,
І ще олжі не мала на устах.
Спитала в мамі, що мені казати,
Коли про гріх священик запита.
До сповіді я йшла і мала знати,
А я не знала на свої літа.

Тих літ було не так уже й багато.
Нічого не згубила й не знайшла.
В моїй душі було велике свято:
До сповіді до першої я йшла.
Дивилася мати на свою дитину.
- Колись збрехала, може, пригадай.
- І що, за отаку мою провину
Мене пошлють у пекло, а не в рай?
- Не знаю, доню. Бог це тільки знає.
Він наш єдиний праведний судя.
Молись – і він тебе не покарає.
Ти ще мала, ти зовсім ще дитя.
Рука у мамі і жорстка, і тепла.
Від неї пахне хліб, полин, спориш.
- Тобі далеко ще до раю й пекла.
А зак дійдеш, то може й нагрішиш.
Гріхів, як реп'яхів. Спокус багато.
Усіх не обминеш. Такий вже світ.
Дзвонили дзвони. Я йшла на свято,
До сповіді найпершої в сім літ.
Дивилися на мене всі присутні.
У церкві повно, мабуть, все село.
Не мала я ошатненької сукні.
І камери тоді ще не було,
Аби мене знімати ради сміху.
Та й що там ще знімати, Боже мій!
Це вже тепер батьки собі на втіху

Знімають радість нездійснених мрій.
Дітей своїх наряджених знімають.
Сказала б мама: - Все це для людей.
А Бог нас, доню, всякими приймає,
Аби душа була, як ясний день.
Такі собі маленькі наречені
Ідуть до Бога в забутті своїм.
І дивиться на них старий священик
Й мовчить собі. А що він скаже ім?
Хизуються. Одні поперед других,
Занурившись у помислах брудних.
Така гордина гірша від наруги.
Мовчить священик. Молиться за них.
А що він скаже? Все це їхнє право,
У чому йти до церкви і коли ...
І камери ... Все пишно і яскраво.
За що ж страждали й на Голгофу йшли?
Вже на свою, оновлену Голгофу.
Ішли в Сибір, у вічну мерзлоту ...
Моливсь священик Богу Саваофу
І все дививсь на Матір Пресвяту.

ДАЙ СИЛ МЕНІ, БОЖЕ

Не лишай мене, Боже,
В земній суеті,
Не лишай на поталу жорстокого світу.

Якщо я ще нічого не встигла в житті,
Дай же час ще мені для останнього звіту.
Дай же хист описати твій сонячний день,
Дай же сил змалювати дощі твої й грози
І найкраще творіння твоє – то людей,
Їхні болі і радощі, сміх і сльози.
Дай же, Господи, сил і натхнення мені,
В цьому світі щось добре ще треба зробити.
Темні ночі і сонцем осяяні дні,
І свій край берегти і довіку любити.

МАМИНА МОЛИТВА

І нема куди подітись –
Все це істини старі:
Виростають наші діти
І старіють матері.
Все чекають-виглядають
Із далеких вас доріг.
Діти всі це добре знають.
Та якби ще кожен міг ...
А матері треба
Не так вже й багато:
Аби ви зібрались
У будень чи свято.
А матері треба

На вас подивитись,
А потім до неба
За всіх вас молитись.
І гонитва, і ловитва,
Вир життєвий затяга.
Тільки мамина молитва
Від біди оберіга.
Треба вам те пам'ятати
Кожен день і повсякчас,
Що старенька Ваша мати
Ревно молиться за вас.
Лиш мати уміє
У Бога благати,
Аби її діти
Вернулись до хати.
Лиш мати уміє
Просити у Бога,
Аби з її дітьми
Не сталося нічого.

ЯКБИ ПРИЙШОВ ІСУС

Якби Ісус Христос прийшов до нас,
У наші дні, в наш неспокійний час ...
Чи упізнали б? Чи не повели б?
Чи знову на хресті не розп'яли б?
А потім би сміялись і глумились.

А потім би Всевишньому молились,
Аби простив їх неспокутний гріх.
Такі знайшлися б, не скажу за всіх.
Такі знайшлися б з підступом люді.
Якщо не ті, то вже напевно ці.
Прости мені, наш Отче, що грішу.
Що думаю собі, то те й пишу.
Чи не шкодуєш, Отче, що створив
Такий прекрасний, неповторний світ?
А в ньому стільки незбагнених див,
Що не осягнеш і за сотні літ ...
А в ньому люди, геть недосконалі.
Все їм не так і всього їм замало.
Спаллюжили усе і прокляли,
І твого сина, Боже, розп'яли,
Хоч після того легше їм не стало.
Христос Воскрес! О, диво то святе!
А людям знову щось-таки не те.
О, Милосердний, ти прости вже їх,
Тих грішних, нерозумних, та твоїх.
Пошли їм благодаті і краси
І світ спаси, помилуй і спаси.

НАРОДИСЯ, ІСУСЕ, ЩЕ РАЗ

Не шукаю людей ідеальних:
Того дива давно вже нема.

По світах я мандрую астральних.
Всюди людно, а я, мов сама.
Скрізь так людно, а я на безлюдді,
У якомусь липкому багні.
Захист зник. Залишилися судді.
А хто судді, самі вже збегніть.
За злочинства вже знизили плату.
Можна все, лиш зумій утекти.
Не ведуть вже нікого на страту,
Без роботи гуляють кати.
Світ такий неймовірно прекрасний,
Це вже кожен давно зрозумів.
Можна пити, паплюжити й красти.
У тюрму тих, хто красти не вмів.
- А чому дотепер не навчився ?
Захотів бути кращим за нас ?
Ти, Ісусе, зарано родився.
Народися, благаю, ще раз.

РОЗДУМИ

- Так гарно жити, хоч і не вмирай.
 - То й не вмирай. Ще встигнеш.
- Кожен мусить.
- Тут на землі справдешній божий рай,
 - Аби лиш не багатство і спокуси.

- Спокуси, певно, будуть і в раю.
На те людині розум дан і воля.
- А кажуть, що написана нам доля
Ще в сповітку. – Не вір у цю брехню.
Звичайно, є щось не під владне нам.
Але сама людина творить долю.
Батьки кують її своїм синам,
А матері виплекують для доньок.
- А якщо батько лиш горілку п'є?
То де візьмуть сини для себе долі?
- Такий нічого дітям не скує.
Тоді вони лише у Божій волі.
- А діти, що на вулиці живуть?
А діти, що покинуті батьками?
- Людських гріхів спливає каламутъ.
І не прощає Бог таке з роками.
- А на землі таки справдешній рай,
Розкішний і безмежний, дивовижний.
Хоч вік живи й ніколи не вмирай.
Для нас його створив колись Всевишній.

ПІСНЯ І СЛЮЗИ

Кобзар сидів, овіянний мінулим,
А поруч бились, бились козаки.
До темряви, до ночі. А поснулим ...
Про них співав кобзар через віки.
- Що ж ти, кобзарю, знов завів сумної?
Хіба вже ѹ веселішої нема?
- Забув веселі. Всі геть до одної.
Либоњь, що вже і згадувати дарма.
- То, може, чарку? Щоб розворушила.
- Не треба. Не поможе. Хоч і три.
- Та ж, кажуть, є ѹ тепер козацька сила.
- І ти повірив? Плюнь і розігри.
То все брехня. Я чув ті теревені.
Паплюжать честь і славу козаків.
Козацтво – то не гра. В бою шаленім
Вони збивали порохи з віків.
А ті, що рідну мову ледве знають,
Історію ж не можуть і згадати,
Козацтво не шанують, зневажають.
Які з них козаки? Шкода й питати!
Де їхні кобзарі? Про що співають?
Чи козаки лише горілку п'ють?
Ет, бавляться! Либоњь того не знають,
Яке це лихо, як татари йдуть.
Як вороги зусібіч ... – Слава! Слава!
І вже земля напилась крові вщерть.

Козацька шабля – то вам не забава.
Її либоњь боїться навіть смерть.
Піднявши горду голову високо
І кучері відкинувши з чола,
Він заспівав, розлого і широко,
Аж у степу озвалась ковила.
“Ой, гук, мати, гук,
Де козаки п'ють.
І веселая та доріженська,
Куди вони йдуть.
Куди вони йдуть,
Там бори гудуть.
Поперед себе вражих ляхів
Облавою пруть”.
Хтось усміхнеться,
зверхнью, єхидно:
- Що це за спів?
То самі лиш плачі.
Люди ті вдачі
Чужинської, видно.
Не потураймо,
Але промовчім.
Люди ті, видно,
З ворожого світу,
З світу тих покручів і яничар.
Мають, напевно, і вищу освіту,
Та не для них співає кобзар.

Сяє у когось
Усміх ласкавий,
В когось забліснули
Сльози скупі.
- Глянеш наліво,
Глянеш направо ...
- Та як же ми глянем,
Коли ми сліпі?
- Хтось має очі сліпі,
А хтось душу.
Що з того гірше,
Подумай сама.
- Що ви сказали?
Холодно в залі?
Так, трохи холодно.
На те ѹ зима.
Холодно в залі –
Аж пальці морозить.
Як же торкатися
Струн льодяних?
Сльози і пісня.
Пісня і сльози.
Пісня кобзарська
Не може без них.
Грай же, кобзарю,
Зігрій свої струни,
Хай обізвуться

Вони до людей.
Пісня твоя
Для старих і для юних.
Грай же, кобзарю,
Во ім'я ідей.
Грай же, кобзарю,
Хай серце зімліє,
До небайдужих
Озветься струна.
Грай же, кобзарю,
Либонь, вже тепліє.
Грай же, кобзарю,
Небавом весна.
То не біда,
Що не чують байдужі.
Ти на них, голубе,
І не зважай.
Для небайдужих
Співай, мій друже.
Грай же, кобзарю,
Голосно грай.
Вийми з грудей
Розтривожене серце,
Шрамами вкрите
І вічно нове.
Горде мистецтво,
З сумом і з перцем.

Хай же святиться воно і живе!
Їх засилали у Сибірську млу,
Стріляли їх, але вони воскресли.
Проходили літа, і зими, і весни ...
Вони співають. Славу та хулу.
Для ворогів та пісня, наче меч.
Вони її бояться. Добре знають ...
Від тих пісень нікуди не втечеш,
Бо ті пісні вже кобзарі співають.

СУЧАСНИЙ ПЕРЕБЕНДЯ

Запросили перебендю
До панської хати.
Заплатили й попросили
На гулянні грati.
Коли платять, треба грati.
А що меш робити?
Треба якось й перебенді
На сім світі жити.
Сів на стільчику й на кобзі
Струни натягає. А лакиза,
Таки ж панський,
Його научає.
- Ото, брате, товстосуми,
Все люди багаті.
Знав би ти, які красуні

Були в отій хаті.
Тобі добре заплатили,
Помагай їм, Боже.
Гуля панство, чарку хилить,
А ти грай, небоже.
Не сумної, «Морозенка»
та «Про Лебеденка».
І не згадуй вже сьогодні
Тараса Шевченка.
Це теж сумне. І всі знають.
Нічого не втратять.
Скачи, враже, як пан каже,
Коли тобі платять.
Ушквар, брате, веселої.
Щоб стеля здригнулася.
Аби нашим воріженъкам
У пеклі гикнулось.
Нехай панство бенкетує
На усі потуги.
А ми собі по чарочці,
А потім по другій ...
Чим ми гірші? Пий, голубе.
- Ні, не буду пити.
Ми вже й так усе пропили,
Що могли пропити.
Ні, не хочу я із себе
Кропити вар'ята.
Заплатили? До гузиці

Мені їхня плата.
А я собі заспіваю
Те, що сам захочу.
Бо я собі таким дурним
Мізки не морочу.
А що панству не до смаку –
З того я сміюся.
За доляри і за гривні
Я не продаюся.
Коли мене покликали,
Небо розкололось.
В них є золото і гроші,
А у мене голос.
Нехай платять за мій голос,
Не за мою душу.
Панським примхам потурати
Зовсім я не мушу.
Вони знали, кого кличуть.
Нехай тепер чують.
Заплатили мені добре,
Ще й перехарчують.
Та й утяв про Лебеденка
Та про Морозенка,
А вже потім «Думи мої»
Тараса Шевченка.
Отакий-то перебендя,
Новий та сучасний.
Має кобзу, має голос

Та ще й гонор власний.
Я не знаю, як там було,
Не буду брехати,
Та не кличутъ перебендю
Більш пани пихаті.

РОСТЕ СМЕРЕКА

Росте смерека над потоком
І дивиться зеленим оком
В захмарений небесний світ.
І ловить вітер з верховини,
І чує пісню з полонини,
І журиться про марність літ.
І журиться про плин віків,
Про долю мавчиних вінків,
Про праліси, що тут зростали.
По-іншому вітри гули.
Які то велетні були!
Кресані небо підпирали.
І чарівниця ненароком
Ловила хлопця хижим оком –
І він вже був лише її.
А часом на гучні бенкети
Збирались мавки і поети,
І вигадки плели свої.
А часом співанки співали,

Аж з гір орлиці прилітали,
Щоб їх послухати собі.
Було так гарно, далебі.
І вагри аж до зір палали.
І зорі теж не сумували.
І гори тішились величні,
Такі високі та правічні.
Ніхто не скаже, що німі.
То озивалися луною,
Дзвеніли тихою струною,
Бо спів любили і самі.
Смерека в воду задивилась.
Чи то журилась, чи молилася.
Хто її думи розгада?
Вода смерічку потішала.
Вона до моря поспішала.
Дзвінка, рухлива, як вода ...

НАЗИВАЙТЕ ПОЛЯ ПО ІМЕНІ

Я між Львовом і Білозіркою
Посаджу свою дику грушу.
Хай вона поетичною збіркою
Западає комусь у душу.
Хай цілющою буде і доброю
Своїм соком і терпким плодом,
Хай майне з-за високого обрію

І зійде за вашим городом.
Вірю я, що ногою бosoю
Ступлю знов у холодну росу
І почую, як десь за просинню
Хтось клепає й клепає косу.
І не треба іншої музики,
І не треба вже пісні іншої.
Пам'ять в'яже життя у вузлики
Й розкладає, у різні ніші.
А коли вже людина старіє,
Витягає вже те, що треба,
Те, що душу чиюсь зігріє
І не дасть забути про себе.
І встає моя батьківська хата,
Із руїни, із небуття.
Клепле косу мій струджений тато,
Шо давно вже пішов з життя.
Називайте поля по імені,
як людей, що жили колись,
Щоб ніколи тут на землі моїй
Хлібороби не перевелись.
Збруч, Рокитня, Дубина, Березина ...
Я достоту їх пам'ятаю.
Ще була долина Юхимова.
Тільки хто той Юхим, не знаю.
Попросіть свого тата й мами,
Доки є ще кого просити,
Хай навчать вас жати серпами,
Хай навчать косою косити.

НЕ ПОЗИЧАЙМО, МАЄМО СВОЄ

BIXA

Тисне на плечі зима без морозу.
Вітер кушпелить пил, а не сніг.
Спогад сумний тъмарить серце і розум.
Час проліта, не спиняючи біг.
Ось і Святий Миколай вже приїхав,
Та не на білім, на чорнім коні.
Що не кажіть, кожен рік таки віха.
Скільки ж тих віх ще судилося мені?
Сміх долинає, веселі дзвіночки.
Це з колядою ідуть хлопчаки –
Жваві чиєсь невгамовні синочки
Свято Різдвяне несуть у віки.

НА АНДРІЯ

Місяць зірку послав
Підглядати в дівоче вікно,
Бо цікаво йому,
Як дівчата почнуть ворожити.
Це з правіку було,
Це було на Андрія, давно:
Кожній знати хотілося,
Як їй судилося жити.

Чи простелить їй доля
Розкішний весільний рушник,
Чи простелить дороги,
Такі невблаганно тернисті.
Місяць сам би цікаво
До того віконця приник,
Та незручно йому
Заглядати в ті помисли чисті.
Піднімає тарілку
Біляве худеньке дівча –
І виблискує перстень,
У всіх викликаючи втіху.
Другій дівчині випало
Ниток велике клубча –
Знать, дорога судилася їй,
І було не до сміху.
Третя ключ з-під тарілки
Дістала і хвалитися всім,
І вітають дівчата
Ту посмішку втішну і щиру.
Ще нема жениха.
Це попереду ще. Але втім
Доля їй пропонує
За батьківські гроші квартиру.
Для початку не кепсько.
А четвертій найменш повезло –
Вона витягла ляльку.

Тепер стережися, небого.
Бо по світу блукає
Не тільки добро, але й зло.
Хоч у тому не бачу,
Не бачу я злого нічого.
Бо чи зло це, скажіть,
Як привести дитину на світ?
Але з долі такої
Ніхто не посмів би радіти.
Бо вже так повелось
Споконвіку, з прабатьківських літ:
У щасливім заміжжі
Повинні родитися діти.
В хаті тиша снує.
Ще загорнута спить калита.
Скоро хлопці прийдуть –
Сміхом-дзвоном наповниться хата.
Господиня мовчить,
Все гортає минулі літа.
На Святого Андрія
На долю ворожать дівчата.

РІК СВИНІ І НАШ СВЯТА

І знову рік, і знов Новий.
Скажу йому: - Привіт, мій друже!
Ти будеш добрий чи не дуже?

Тож, хочеш – гавкай, хочеш – вий,
Але щоб не кусав нікого,
Бо це, мій друже, ні до чого.
Заходь, сідай і будь, як вдома.
Хай щезне смуток, зникне втома.
Облиш свої немудрі жарти
І покажи, чого ти вартий.
Хай буде приязнь поміж нами.
Батьки хай миряться з синами.
Невістки з свекрухами,
З затем теща.
Може й нам таки
Перепаде дешо,
Якщо не будемо тріпати вухами.
Краще миритися,
Аніж сваритися,
Бо коли миряться,
До чарки хиляться.
Ex, ма!
Наливай, кума!
Крашої за тебе
Й на світі нема.
„Ти кума, ти душа,
Ти кругом, кумцю,
Ох, і хороша!”
- Що? Я напився, як свиня?
Так це ж не щодня.

Хтось тихо сказав мені,
Що рік наступний – це рік свині.
- Свині? Та не може такого бути!
Я щось не можу нічого збагнути.
Ні, я не п'яний, повірте мені.
Та чому має бути рік свині?
Що з того, що свині сьогодні в моді?
Це ж про них кажеться у народі:
„Пусти свиню під стіл,
а вона й ноги на стіл”.
- Сиди, Яцьку, тихо,
Бо буде лихो.
- Від кого лихо? Від свині?
Ну це вже ні!
І хтось до хати раптом шасть.
Що за напасть?
Заметушились гості,
Мерцій ховають кості,
Що буцімто ні, ні!
Вони не їли свині.
А свиня вже хрюка.
Оце так штука!
І хвалить всі наперебій:
- Свиня та благородна!
- Не попадайся тільки їй,
Коли вона голодна.
А надто вже хвалили ті,

Хто полюбляв свинину.
У них бурчало в животі,
Вони ковтали сlinу.
А я в ті розмови
Зовсім не ліз.
Хай їм біс!
Я випив сьогодні,
Так це ж не щодня –
Отже, свиня
Мені не рідня.
Господиня похапцем
Міняє меню
Вже хтось проголошує
Тост за свиню.
А інший без тосту
Сказав зовсім просто:
- Давайте похрюкаєм
Свині на додому.
А потім на додому
Все тієї ж свині
Трохи поваляємось
У багні.
Але свиня – вона свиня і є,
Та тільки свинство в кожного своє.
І хоч би як її ми не хвалили,
Дивитись треба, щоб не осмалили –
І не помітиш. Ми такі вже є.

Хвалили пса, тепер ось хвалим свинку,
А на столі хвалитимо шинку,
Таки ж свинячу. Ми хвалити раді
Тих, хто панує, або хто при владі.
Свиньо, дивися, не розвішай вуха,
Людських похвал не дуже ревно слухай,
Бо похвалу тобі ми воздамо,
Хвалити будем, доки не з'їмо.
А потім облизнемось: от біда!
Була свиня – і вже нема, шкода!
Свиня, сказати правду, замала.
От якби трохи більшою була.
Пошкодуймо їй ми її.
Добре, що в моого народу
Рік від року,
Рід від роду
Символи на все свої.
Свят-вечір і дванадцять страв.
Пахуче сіно під обруском.
Господар сивий, з довгим вусом
Молитву вголос проказав.
Йде свято, містом і селом,
І Бог витає в кожній хаті,
Аби столи були багаті
І всі здорові за столом.
Згадаймо їх, кого нема,
Аби за нами не журились,

Аби за нас вони молились,
Щоб не пропали ми дарма.
Христос родився! Коляда
Так щиро проситься до хати.
Колядників вже кличе мати,
Бо так годиться. Не шкода.
І українські пастушки
Спішать Ісуса привітати,
Ідуть від хати і до хати,
По снігу топчучи стежки.
І сіяння на Василя,
І на Йордан вода свячена.
І посміхається земля,
З-під снігу випнувши рамена.

НЕ ПОЗИЧАЙМО, МАЄМО СВОЄ

Не позичаймо, маємо своє.
І пісню, й мову, звичаї і свята.
В нас мудрі люди і земля багата.
Але є всяке. Вибачайте, є.
Є покручі, є й досі яничари –
Вродило бур'яну, виполюй лиш.
Не вір їм, друже, слухати облиш,
Що б там за Україну не кричали.
Не вір, вони підступні і брехливі.
Найперше воздадуть тобі хвалу,

А потім запроторять в кабалу –
Й тоді нарешті будуть вже щасливі.
Не вір ім, ми повірили колись.
Що з того вийшло, запитай у старших.
Слова, як мед, з отрутою змішавшись,
Лились, лились, покіль ми не впились.
Ох, і гірке ж було у нас похмілля!
Ще й досі хтось до тями не прийде.
Коли вже зайдя вкрай твій забреде,
То в похорон обернеться весілля.
- А ми не зайди. Ні, ми не чужинці.
У власнім домі вирости вовки.
От іх би хоч на рік на Соловки.
Не знаю, хто ви, та не українці.
І як же сталось, що в моїм краю
На житнім хлібі і на нашім салі
Мутанти далебі повиростали
І розкошують, наче у раю?
А може хтось підкинув нам колись
В поганому корінні чи в насінні,
Аби на нашій славній Україні
Такі людці нікчемні розвелись.
І проросло у благодатнім лоні,
І визріло, й зміцніло як на те.
Холодне серце, злобне і пусте
Не відігріли мамині долоні.
Не прищепилася мамина слюза,

Не обігріла пісня колискова.
І рідною не стала наша мова,
Ані земля, ні наші небеса.
Не позичаймо, маємо своє.
Якби було що в когось позичати.
Та мій народ, хоч біdnий, та багатий.
Та звіту в тім собі не віddaє.
Ще ми комусь позичити могли б.
Або віddати, просто, без «спасибі».
Морську глибину та прісноводній рибі.
У найманцях отак і прожили б.
Та Бог не зрікся нашого народу:
І врозумив, і сили нам додав,
І мій народ минувшину згадав –
І маємо омріяну свободу.
Та що робити з нею, не збагнем,
І сієм жито на чужому полі.
Хоч ніби вільні, а таки в неволі.
Та що посіяли, тепер уже і жнем –
Чужий бур'ян таки ж на власнім полі.
Блазнюєм поодинці і гуртом,
Псуємо мову іншомовним блудом,
Щоб видавалось нашим простим людям,
Що ми такі розумні, як ніхто.
Погану звичку маємо таку:
Перебираєм гірше, аби інше,
Читаємо чужі безглузди вірші,

Вже слів забракло в нашім словнику.
Хвилюють душу: «саміт», «меседж», «імідж»,
А «рейтинг», а «маркетинг», Боже мій!
А ви росли на тій землі такими ж!
То як же стали ви чужими їй?
Чужі вам наші звичаї і свята,
Про рідну мову вже і не кажу.
Не смієте ви стати на межу.
Чужі вам, певно, ваші мами й тата.
Батькуєте, щоправда, по-російськи,
В англійській мові слів таких нема.
Сибірська вас кушпелила зима?
Чи обвівали вас вітри азійські?
Що не кажіть, а щось у тому є.
Привезти хочу тут не слово власне,
Правдиве слово і таке сучасне:
«Працює хтось, а хтось горілку п'є».
А хтось ще й мову на чім світ псує
І свою душу чорту продає.

Я МАЛЮЮ СВІТ

ДИВО

Не переставайте задивлятись,
Не переставайте дивуватись.
Це вам тільки радості додасть
Й серцю зашкарубнути не дасть.
Диво у білому світі,
В кожній билині і в цвіті,
У деревині, в билині,
Диво у кожній людині.

Спів пташиний треба розуміти,
Треба тільки бачити уміти,
Бачити хоч зором, а хоч серцем.
Бо буває диво з сіллю, з перцем,
Бо буває диво калинове,
А буває диво й полинове.
Треба жити чесно і правдиво –
Й Бог відкриє вам те справжнє диво
І нікуди їхати не треба,
Озирнися лиш навколо себе.

Ось вітрець замріяний війнув,
Запашну півонію хитнув,
А вона, обтяжена росою,

Заіскрилась свіжою красою.
Яблуко десь гупнуло в саду.
Це таке звичайне та буденне.
Я до нього тихо підйду.
Диво б не сполохати щоденне.
Яблуко! Вбирає із землі
Воду, а дає людині соки.
Щось у тому є таке високе.
Журавель танцює на ріллі.
Ластівка, трудаща і свята,
Ластів'ят навчила вже літати.
Скільки втіхи світ цей пізнавати.
В кожного свій зміст, своя мета.

Дівчина з відром іде по воду.
Тільки й дива – воду принесе.
Вже про молоду дівочу вроду
Стільки переспівано пісень.
Але диво все ще залишається,
Переходить пісня з віку в вік.
Відра на коромислі хитаються,
Парубки на неї задивляються,
І вона не зна того й сама,
Що за неї кращої нема.

Мати у візку везе дитину.
Ти візьми на руки й пригорни.
Хтось тебе змалює на картину,

І молитись будуть ясени
На твоє покликання величне,
На твоє вколисане дитя.
Диво це щоденне і правічне,
З нього починається життя.

КАЗКА ПРО ВІТЕР

Вітер вирвав з коренем тополю,
Покрутив, знівечив, поламав.
І стогнало дерево від болю,
Тільки вітер жалощів не мав.
Просто він хотів похизуватись,
Показати силу руйнівну.
Де хтось плакав, він любив сміятись –
Здавна звичку мав таку дурну.
Він приліг спочити на хвилину,
Бо таки добряче притомивсь.
Задивився на струнку ялину,
До гілок її він прихиливсь.
І розкішній кралі на догоду
Він слова незнані шепотів.
Сам себе не впізнавав, бо зроду
Лагідним він бути не хотів.
Та гілки її були колючі,
І була колюча вся вона.
Сльози смоляні, такі пекучі,

Витікали із самого дна.
- Кривдник, вітре, ти чужої долі,
І чужі породжуєш жалі.
Прихистку шукай ти у тополі,
Що лежить безсило на землі.
Я тебе, щоб зновав ти, не боюся, -
Так сказала й не ховала сліз.
- Я з тобою, вітре, поборюся,
А впаду – заплаче цілий ліс.
Вітер, мабуть, вперше зажурився
Й усвідомив, що він наробив.
Він таки добряче притомився
І хотів, щоб хтось його любив.
Та любов - таке велике диво,
Не знайдеш такого на землі.
І хто чинить зло, того правдиво
Обминають радощі малі.
Полетів він у край далекі,
Трохи присоромлений таки.
Поверталися з вирію лелеки,
Танув сніг. Дзвеніли вже струмки.

РОЗМОВА З ВІТРОМ

Вже вітер задрімав,
Бо віяти втомився.
Достатньо наробив

І безладу, і шкоди.
Дерева повалив,
Над гіллям погрудився
І злодієм пройшов
Через людські городи.
- Бешкетнику, привіт!
Ховаєшся від мене?
Чи соромно тобі
Мені дивитись в вічі?
Перед тобою світ.
І дихання шалене
Зверни вже в інший бік,
Нас не навідуй двічі.
Сміється! Бач який!
Йому б лиш тільки смішки!
А людям до плачу,
А людям до розпуки.
Ти шкоди наробив.
Погамувався б трішки.
Що яблуням дарма
Викручувати руки?
Ти яблук у саду
Натряс таки добряче.
Вони ж неспілі ще.
Навіщо та робота?
Аж чую за кущем
Десь тихо вітер плаче.

- Бабусі ти зірвав
Її нові ворота.
Сам знаєш, їй нема
Кому їх приладнати.
Лети собі тепер
У нетрі, у провалля.
Та вітер не летить.
Він хоче конче знати:
А може ще за щось
Його таки похвалять?
- Я віяв на вітряк.
Крутив зі всеї сили.
- Що користі з того?
Тепер він вже не діє.
Ти, вітре, краще будь
І лагідний, і мілий,
То може повів твій
І душу обігріє.

НІЧ

Така блаженна, тиха ніч
Упала на моє село.
Згорнула під своє крило
Всі радощі і всі печалі.
І тиха, безсловесна річ ...
Так, кажуть, і колись було ...

Світили зорі на село,
Та люди їх не помічали.
А може й глянув хто коли,
Та праця натомила вкрай.
Бо на селі для тих лиш рай,
Хто має час пораювати.
Або хіба ще молоді
На небо дивляться тоді,
Коли ще вірять у любов,
Яку не можна роз'єднати.

Село заснуло. Сплять піsnі.
Лиш небо дивиться долів.
Від всіх садків, від всіх полів
П'янкі вдихає аромати.
Ще світиться в однім вікні.
То колисковою без слів
Своє дитятко на руках
Вколисує невтомна мати ...

А за вікном гуляє ніч.
Не спить, примарна і бездонна.
Злітає місяць навстріч
І шле йому свого поклона.
І дослухається до нас:
Хто там не спить? В якій ще хаті?
- Ой, люлі, люлі, треба спати.

- Солодкі сни, бо пізний час.
І зірка дивиться уніз,
Либонь, відбилась, заблукала.
І раптом гульк – на землю впала.
Чом, місяцю, не додививсь?
Пильнує ніч свою пору.
Ї скарби – зірки на небі
І снів мільярди. – Підберу
Найкращий сон я і для тебе.

Спить заколисане дівча
І посміхається спросоння.
Для мрій її не вистача
Тієї квітки з підвіконня.
Старезний дід собі у сни
Вигукує по-молодому,
Мчить на буланому коні
Або летить на вороному.
Я відчиню своє вікно,
Зaproшу ніч: - Посидь зі мною.
- Чому не спиш? – Не сплю давно.
Журюся думкою одною.
З тобою тут ми віч-на-віч.
Засни і ти, спочинь хоч трішки.
Зітхнула тихо темна ніч
І побрела до ранку пішки.

Ніч дихала теплом.
Було і млюсно, й терпко.
Хтось голос подавав
З нічної глибини.
І місяць заглядав
У водяне люстерко,
До кожного із нас
Вже поспішали сни.
До когось сон ішов
В жагучому коханні.
Ще може у вінку,
А може, у стрічках.
А може, хтось не спить,
Засне аж на світанні,
А сон терпляче жде
У нього в головах.
Ніч дихала теплом,
Як розпашіла жінка.
І мліло все довкіл
Від паходів і літа.
Як добре, що та ніч –
Справедливі українка,
Що вся земна краса
У неї перелита.
А в тій красі земній
Незборна велич духу,
Що переймає всіх,

Хто здатний відчувати.
Прости, народе мій,
Слабку і легкодуху,
Що я тобі нічим
Не можу слугувати.

НЕ ЗАБУВАЄТЬСЯ З РОКАМИ

Коли вже хата прибрана до свята,
А стіл новим застелений обруском,
Тоді в садок виходила матуся,
Аби квіток нарізати букет.
І той букет приносила до хати,
І ставила у слоїку літровім,
Бо ваз тоді у нас ще не водилось.
І ставила на стіл, бо так годилось.
Тоді вже в хаті панувало свято.
А я собі тимчасом підростала
І запах тих квіток вдихала п'янко,
І пила чай із липи та рум'янку,
По росах боса бігала щоранку,
А може й поетесою ставала
У тій моїй зеленій Білозірці,
Що так пишалась гарними квітками.
Таке не забувається з роками.

ЛІТНІЙ ДОЩ

Я стою на своєму балконі,
Ловлю краплі рясного дощу.
Він тримає мене у полоні
І вигукує: - Не відпуши!
І сміється лукавий дощисько,
І періщить, немов батогом.
Пустотливий невтомний хлопчисько.
Закіплюжені хмари кругом.
В мене усміх і щирий, й привітний,
Хоч промокла до нитки давно.
Я люблю тебе, дощику літній,
Хоч любити тобі не дано.
Дош видзвонює лунко й ритмічно,
Він до музики справжній мастак.
Він на землю несе щось космічне,
Тільки людям завжди щось не так.
То замало його, то багато,
То пора б вже йому і не йти.
Ти не слухай нікого, мій брате,
І дзвени собі, і шелести.
Дош іде по моєму балкону
Як господар і як чарівник.
Я хотіла втекти вже з полону,
Але він несподівано зник.
Дош омив лісу кучері милі.
Як же, земле, тебе не любить?

І хмаринки, легенъкі та білі,
Попливли у небесну блакить.
Сонце хлюпнуло так променисто,
Наче щиро позаздрило їм.
І веселка заграла над містом,
Над оновленим містом моїм.

ТОПОЛЯ

У мене під вікном росте тополя,
Немов прийшла з Шевченкових доріг.
Чиясь це доля, чи чиясь недоля,
А може й так, що мій це оберіг.
Вона мені нашпітує щоранку
Якусь далеку розповідь віків.
Вели татари бранку-полонянку.
На них напала горстка козаків ...
- Звідкіль ти знаєш? Ти ще молоденька.
Те все було, либонь, не при тобі.
- Я пам'ятаю, як казала ненька.
Довкруг були простори голубі ...
Вона мене у листі колисала,
А наді мною пролітали птиці.
Матуся все мені розповідала:
казки, легенди, може й небилиці.
Я все вбирала й тихо підростала,
І мріяла своє коріння мати.

З дочки завжди викохується мати –
І я тепер тополею вже стала.
Дітей колишу у зеленім листі,
Немов у сповитку, як у колисці.
Казки для них й легенди виплітаю
З того, що знаю, те, що пам'ятаю.
Бува й таке, що й ти про щось почуєш.
То може в вірші щось, та заримуеш.
Бо у тополі все на видноті.
І люди стали зовсім вже не ті.
Колись садили, а тепер рубають.
Про ліс і про красу тепер не дбають.
Загляну у вікно – а ти все пишеш.
Хоч вже дітей у листі не колишеш ...
Чи хтось читає те твоє писання?
Про що ти пишеш? Мабуть, про кохання?
- І про кохання теж. Про синє небо.
А хочеш – то напиши і про тебе.
- То напиши. Бо як мене зрубають,
nehай про мене в віршах прочитають.

СЕРПЕНЬ

У веселому теплому літі
Хтось розсипав краплинки дошу.
І дерева, під сонцем зігріті,
Накупалися вже досхочу.

І зітхнули натомлені трави,
Пташка голос свій подає.
Ходить серпень, веселий, смаглявий,
Подарунки всім роздає.
Кому – яблуко, а кому – грушу,
Вибирай, що тобі до смаку.
І натрушує кожному в душу
Теплу лагідь, світлу таку.
Ходить серпень, розхристаний, босий,
Йде по стежечці літо за ним ...
І крадеться лисицею осінь,
Тиха, легка, як хмарка, як дим ...

МИ РОЗБРЕЛИСЯ ПО СВОЇХ ЛІТАХ

Серед дубів, немов серед століть,
Живе легенда чи реальна сутність.
Мое село омріяне стоїть,
Мою непомічаючи відсутність.
Я в тім селі родилася і росла,
Навчилась жити і людей любити;
Навчилася людям кривди не робити
І відрізняти доброту від зла.
Хай буде так, як доля нарече.
Хай буде так, як доля покерує.
Бери, мій друже, пісню на плече –
І хай вона у Всесвіт помандрує.

Ми розбрелися по своїх літах,
Дивились на життя по-молодому.
Розкидала нас доля по світах,
Та ми з доріг верталися додому.
Верталися до рідного села,
Хоч не було кому нас зустрічати.
Нас зустрічала з потойбіччя мати
І хата, що давно колись була.

ГОСТИНЕЦЬ ВІД ЗИМИ

(ЗАМАЛЬОВКА БЕЗ ПЕНЗЛЯ)

На трави ліг вже білий іній.
Поснули коники давно.
Світ був морозяний і синій,
І нереальний, як в кіно.
Вмиваюсь зимною водою,
З криниці щойно. Ах, яка!
І йду непевною хodoю
До спорожнілого садка.
Він засинав, і я не знала,
Чи чує він мене, чи ні.
Якась пташина проспівала,
І стало жаль її мені.
Це ж незабаром і морози,
І сніг, і хуга над селом.

І горобина ронить сльози,
І я шкодую за теплом.
Я повертаюся до хати.
Тут тепло й затишно. І знов ...
Чомусь згадалась наша мати,
Її неприспана любов.
Картопля на столі парує,
А в кружці кисле молоко.
І хліб шкоринкою чарує.
І розкошує кіт Мурко.
Він, як господар, походжає,
Шукає теплого кута.
Надворі холодно, кіт знає.
На когось свариться плита.
Там щось сичить і щось булькоче –
Сестра доварює обід.
Я – гостя, і вона вже хоче
Нагодувати мене як слід.
Смачним борщем і пирогами,
І кашею, і гарбузом.
Чогось навчилася від мами,
А потім вчилися всі разом.
І сонце встало неохоче,
Бо мабуть холодно й йому.
Котові сон наліг на очі.
Кота на руки я візьму.
І півень кличе господиню.

- Чого тобі? Іду, іду.
І в лагідну таку годину
Не може думати про біду.
Скрізь ані горя, ані лиха.
Аби то так вже і було.
Стояла осінь, тиха-тиха,
На всі світи, на все село.
Снувався день, сумний, осінній.
Хтось розганяв туман крильми.
А на траві лежав ще іній.
То був гостинець від зими.

ДИВЛОСЬ НА СВІТ ДІТЯЧИМИ ОЧИМА

ЧОМУ ПЛАКАВ КІТ

Плаче котик у дворі,
Сльози котяться з журбою,
Бо йдуть до школи школярі
І не беруть його з собою.
Господиня говорила,
Що розумний він і чесний.
Як би ще його хвалила,
Якби був ще він і вчений.
Знає це й індичка кожна –
Фраза ця комусь належить –
Що йому у цирку можна
Виступати на манежі.
Чи то правда, чи брехали –
Кіт тепер і сам не знає,
Що собака тітки Клави
Навіть в цирку виступає.
Тільки хто таке балака,
Того й слухати шкодя.
Та невже ж таки собака
Розумніший за кота?
Дуже котикові гірко.
Не було ще так ніколи.

Хто ж його візьме до цирку,
Як не ходить він до школи?
Дуже котикові гірко.
Заздрить хлопцям і дівчатам.
Хто ж його візьме до цирку,
Як не вміє він читати?
Кіт втомився дуже хутко.
Не втечеш від свого горя.
Та ж яке у нього хутро!
Як у справжнього ангора.
Плаче котик, як ніколи,
Просить дівчинку Катрусю:
- Ну візьми мене до школи,
Хай я азбуки навчуся.
Каже півень: - Любий коте,
Цілий двір те добре бачить,
Що ти спритний до роботи
І ніскільки не ледачий.
Та його це мало тішить.
Ну навіщо ті розмови?
Як в коморі будуть миші,
Як в стодолі будуть миші,
Як у хаті будуть миші,
Він усіх їх переловить.

КЛУБОЧОК

Котився клубочок,
Крутився два дні.
В'язала бабуся
Шкарпетки мені.
А якось прийшов,
А клубочка нема.
Шукав його всюди,
Шукав, та дарма.
- Бабусю, куди наш
клубочок утік?
Такий був веселий
і раптом десь зник.
Вона посміхнулась
І тихо сказала:
- Я з нього для тебе
шкарпетки зв'язала.
Тепер буде тепло
твоїм ноженятам.
Ще треба зв'язати
для мами і тата.
Багато клубочків
ще є в моїй скрині.
Ще можна зв'язати
всій нашій родині.
Я буду зв'язати
у ширій любові.
Хай всім буде тепло
і будьте здорові.

КОЛИ НАСТУНЯ СПАЛА

В Настуниній хаті
Спить песик кудлатий,
Спить киця-муркиця
Й пухнаста лисиця.
Натомлена Настя
Вже вклалася спати.
Цілує її
І укутує мати.
- Спи, донечко люба,
Спи, донечко мила.
Вже вимкнула світло
Й вікно зачинила.
Заснула Настуня.
І щось вже їй сниться.
Тут встала тихенько
Пухнаста лисиця,
І песик кудлатий,
І киця-муркиця.
І важко збагнути,
Чому їм не спитися.
Спочатку навшпиньки
Собі по кімнаті
Ану пустувати,
Ану танцювати.
А потім муркиця
По Настинім ліжку

Ганяла й ловила
Накручену мишку.
Шкода, що Настуня
Нічого не чула:
Набігалась дуже
І міцно заснула.
А ті розходились,
Аж Барбі збудилась.
Спочатку злякалась,
А потім сварилась.
- Чому це і справді
Вночі вам не спиться?
Для іграшок чे�мних
Таке не годиться.
Заснула Настуня –
Маленька красуня,
А вам би лиш сміхи
Для власної втіхи.
У мене від вас
Голова розболілась.
А що, якби наша
Настуня збудилась?
Те знають всі діти,
Й ви маєте знати:
Вночі треба спати,
А вдень пустувати.
Сидять присоромлені

Песик і киця.
Не знає турботи
Лиш тільки лисиця.
Вона хитрувати
Навчилася здавна.
Лисичка-сестричка,
Лукава і славна.
- Я спала. Повіриш?
Я міцно так спала.
Вночі я б нізащо
Не пустувала.
Та песик збудив мене
Й киця-муркиця.
От їх за таке
Покарати годиться.
Тут песик зіскочив,
Забувся, що ніч.
- Брехлива, лисичко, уся твоя річ.
Ми з кицею спали,
Бо пізній вже час.
Навіщо тепер ти
Оббріхуєш нас?
Були ми нечемні.
І те визнаємо.
Тебе ж відтепер ми
В свій гурт не беремо.
Ти будеш сидіти

Сама край вікна.
Ми будем радіти,
Ти ж будеш сумна.
Лисичка заплакала,
Сльози рікою.
Її ще ніхто тут
Не бачив такою.
А Барбі взялася
Усіх помирити,
Бо іграшки всі
Мають в злагоді жити.
- Подайте тепер
Одне одному лапи,
Тихенъко розійдемось
Й ляжемо спати.
Бо вже незабаром
Зажевріє ранок –
І дівчинка встане
Й піде на сніданок.
У дівчинки очки,
Як в мене, блакитні.
Ми ж маємо бути
Веселі й привітні.
Щоб Настя любила нас
І берегла,
Щоб дівчинка з нами
Щаслива була.

ПРО ДІВЧИНКУ МАР'ЯНКУ, ЩО НЕ ЛЮБИЛА ПРОКИДАТИСЯ ЗРАНКУ

Важко дівчинці Мар'янці
Прокидатись рано-вранці.
Так їй спиться, щось їй сниться.
Може, заєць чи лисиця,
Може, котик чи ведмедик,
Чи новий велосипедик,
Лялька Барбі, песик Бім,
Що подобається всім.
Будить мама і бабуся,
Будить татко і дідусь,
Тільки їй із свого ліжка
Не вилазиться чомусь.
Аж Тарасик вже сміється.
А Мар'янці не встається.
Не встається – хоч ти плач.
- Ой, подушечко, пробач.
Мушу я тебе лишити,
Кулачками гарно збити,
Застелити своє ліжко
Й сісти з мамою за книжку.
Незабаром прийде час –
Перший раз у перший клас
Піде дівчинка Мар'яна.
Буде чемна та слухняна.

Щоб оцінки гарні мати,
Треба добре працювати.
Однадцять чи дванадцять,
Ну, не менше десяти.
Треба дуже постаратись,
Щоб такого досягти.
Треба вчитися Мар'янці
Прокидатись рано-вранці,
Бо, як кажуть, за спання
Не продасть ніхто коня.

ПРО КОТИКА І ПРО КРОТИКА (ГОЛОВОЗАМОРОЧКА)

Кіт жив у дворі,
А кріт жив у норі.
Якби кіт був кротом,
То жив би у норі,
А якби кріт був котом,
То жив би у дворі.
Крикнув кріт котові:
- Крученники готові.
Запросив би тебе в гости,
Та у тебе зуби гострі.
І сказала кротиха:
- Сиди краще тихо,
Бо накличеш лихо.

Бо кіт – це не кріт,
З ним дружити не слід.
Ще казали приятельки щирі:
- Кіт той не живе з кротами в мірі.
Живе – не сумує,
Мишай пильнує,
Щурів не минає
І за кротів питает.
Всі вони – і миші, і шурі –
Не живуть в котовому дворі.
Виловив кого, хто сам утік
На інший тік,
У інший двір.
Вір чи не вір,
А котик той –
Підступний звір.
Почув котисько,
Що кріт десь близько.
Сидить, дослухається
І посміхається.
Нашорошив вуха
І слуха.
- Де ти, кротику?
- Тут я, котику.
- Ходи сюди, кротику.
- Не хочу, котику.
- Вийди у наш двір,
Покажись, що за звір.

- Я – створіння не дуже хороbre.
Мені й тут добре.
В землі і в теплі.
В мене діти малі.
Діти – як діти:
Треба їх глядіти.
Щоб не пустували,
Не вередували,
Щоб були ситі
І добре накриті.
- Приходь, кротику, зранку.
Вип'еш кави філіжанку –
І відчуєш, що за смак.
Я без кави ну ніяк.
Покажу тебе своїм.
Бо кротів я сам не їм.
Дістаю я їх з нори
Не собі, для дітвори.
То ти прийдеш? – ні.
- Сумно мені.
Шкода, що я не кріт.
- Шкода, що я не кіт.
Я б тебе тоді ловив.
Я б тебе тоді хвалив.
А так – я не вийду – і край.
Перепрошую і прощай.
Кріт залишився у норі,
Кіт залишився у дворі.

АКВАРЕЛІ ДУШІ

ЧИМАЛО ВЕСЕН РОЗМІНЯЛА

І зими, й весни, і ота
Зваблива осінь золота
Чомусь складаються у роки.
Безповоротні роблять кроки,
Проходячи через життя,
Вбираючи мої чуття,
Все, що було і вже минуло,
Чого ніколи й не було,
Що тільки мріялось, вийнуло –
І відцвіло, і відплівло.
Бо, якщо чесно, то чимало
Я своїх весен розміняла
Все на літа та й на літа.
Вже їх черідка проліта
У небі безконечно синім.
І я шукаю в їхнім плині,
От не лякайтесь, що скажу,
Свою безтрепетну межу.
Та поки що мене не кличуть.
Нехай літа собі курличуть.
А я нікуди не спішу.
Собі ще трохи попишую.
Не вмію прясти, вишивати,

Та вмію трохи віршувати.
Ті вірші стануть у пригоді
Комусь на Заході чи Сході.
А може статись, що кому
У благодатному Криму.
І хто ті вірші прочитає,
Хай радість в хату завітає.
А як читатимуть удвох,
Нехай їм помагає Бог.
Нехай зішло любов і втиху,
Родину ширу, старість тиху.
Нехай в вас буде все як слід,
В здоров'ї жити сотню літ.

ТО НЕ ГРІХ

Любити – гріх, і не любити – гріх ...
То що ж мені з коханням тим робити?
Тебе любити, а чи не любити?
Скажу за себе, не скажу за всіх.
Ну як любов назвалася б гріхом?
Я б не любила, та любити мушу.
Навіщо ж Бог вклав серце нам і душу?
А без любові важко нам обом.
А може все це вигадали люди,
Щоб не любились пари молоді?
Любов – не гріх, любов – лиш пересуди,

А пересуди – кола на воді.
Я за себе скажу, не за всіх.
Чи кохання – то гріх, я не знаю.
Я тебе так безмежно кохаю,
Що готова забути й за гріх.
Та чи гріх, коли я так люблю?
Невгласимо, безтямно, навіки ...
Скаламутніють сонячні ріки,
Коли я таку муку терплю.
А коли я побачу його,
То радію, неначе дитина.
І радіє і квітка, і билина,
Бо спивають з кохання мого.
Заспіваю, як птах на весні –
Аж до лісу мій голос долине.
Вірю я, в ту найкращу хвилину
Посміхнешся ранково мені.
Я не можу сказати за всіх,
Але вірю у силу любові
І повторюю знову і знову:
„То не гріх! То не гріх! То не гріх!”
А якщо в потойбіччі, колись
Чи розплата прийде, чи покута,
Вірю я, буду Богом почута.
То молись, моя пісне, молись.

ЛЕГКОВАЖНИЙ ВАЛЬС

Пан був підтоптаний трохи,
Мав п'ятдесят і півроку,
Панна була, як ангелик,
Юна і гарна, нівроку.
Він коло неї в'ється,
Стежку до неї топче,
А вона з нього сміється
В очі і поза очі.
Настрій у неї буває такий.
Погляд у неї веселий, палкий.
Панну треба любити,
Їй у всьому годити.
Вийшла панна до пана.
Панна хоче шампана.
Панна хоче любові
В кожнім жесті і слові.
Настрій у неї сьогодні такий.
Погляд у неї веселий, палкий.
Панну треба любити,
Їй у всьому годити.
В залі кафе-ресторану
Пан посадив свою панну.
Та роздивилася пана
Їй не захотіла шампана.
Тут молодик підпливає,
Панну до танцю вітає.

Глянула тільки на нього –
І не сказала нічого.
Вечір увесь танцювала вона,
І без шампана весела, хмільна.
Залишила старого
Й не згадала про нього.
Тільки й розмови у залі:
Звідки взялася та краля?
І ревнували кобіти,
Що їй дарують всі квіти.
Пану старому, хоч очі закрий.
Як же це важко, якщо ти старий.
Молодому – кохання,
А старому – страждання.
Не сама йшла додому.
Посміхнулась старому:
- Перепрошую, діду,
Я вже з вами не піду.
Настрій у неї сьогодні такий.
Погляд у неї веселий, палкий.
Панну треба любити,
Їй у всьому годити.
Ви, старі, пам'ятайте:
Молодих не займайте.

КАШТАНОВА ПОВІНЬ

Серед осені раптом насни лась весна.
Серед буднів моїх пригадалося свято,
Хоч було їх у мене не так вже й багато.
Серед всяких думок промайнула одна ...
Пригадалась мені та каштанова повінь.
Ми були тільки вдвох, хоч у всіх на виду.
А шкільний наш садок був каштанами повен.
Я колись ще сюди неодмінно прийду ...
Дай мені ті листки. Ти забудеш, загубиш.
Я їх в книжку вкладу і забуду в яку ...
Тільки ти не повторюй, що ти мене любиш.
Це каштанова повінь в шкільному садку.
В сад шкільний я тепер вже ходити боюся.
Стільки років пройшло ... І тебе там нема ...
Скажуть діти: - Чого там шукає бабуся?
А чого я шукаю – не знаю й сама ...

ПОКЛИЧУ МУЗУ

Тобі одній, товаришко моя,
Відкрию серця тугу потаємну –
Себе самої частку невід'ємну
Не потаю перед тобою я.
А що тайти? Знаєш те й сама,
Бо помагала душу лікувати,

Мою печаль у віршах виливати.
Товаришкі вірнішої нема.
О музо, добра подруго моя,
Забудь мою зневіру і образу,
Допоможи мені і цього разу,
До тебе знову припадаю я.
- Чи знов любов? – голубонько, вона.
Ти знаєш, як це іноді буває.
Як мліє серце, як душа співає,
Як гірко, як взаємності нема.
Перед тобою голову хилю,
Бо тільки ти ще здатна надихнути
На вірші, щоб кохання повернути,
Бо я люблю, так пристрасно люблю.
- Ну хто тепер звертається до муз?
Це так немодно. Засоби є інші,
Надійніші, простіші і певніші –
Комп'ютери. Забула ти чомусь.
Тепер нема журби для поетес.
Тепер нічим журитися не треба.
Комп'ютер все вирішує за тебе.
Чи меседж надішли, чи СМС.
- Чи можу я довірити любов
комп'ютеру, придуманій машині?
Любов належить виключно людині.
Тому тебе благаю знов і знов:
Ти віднайти слова допоможи

Такі, щоб розбудити кров гарячу.
Ти бачиш, я перед тобою плачу.
Ну не відмов, голубко, підкажи.
- І плакати немодно, ти облиш.
Не вірила б, та підпирають факти.
Чи чула щось про шлюбні ти контракти?
Контракти! Шлюбні! Ти подумай лиш!
- Не може бути. Це якась бредня.
Ті двоє, що не встигли одружитись,
Вже думають про те, як розлучитись?
- Таке зустрінеш ледве не щодня.
- Я хочу розчинитися в коханні
І духом, і тілом, і голосом своїм.
О музо, надихни на вірш останній –
і я скорюся примхам всім твоїм.
- Сідай, пиши, я силу дам тобі.
Даремна справа, та якщо так хочеш...
Дивися своїй долі в ясні очі –
Нехай бажання здійсняться твої.
Нехай все буде так, як хочеш ти.
Тобі одній відкрию таємницю:
Якщо тобі сьогодні він присниться,
То назавжди зречешся самоти.
Та тільки ж ти гляди мені, гляди,
Не легковаж із муками кохання.
Хай буде це любов твоя остання,
На все життя, навіки, назавжди.

- Уже й навіки! Горенько мое!
Хіба ж ти, музо, поетес не знаєш?
Чи ти сама нікого не кохаєш?
Невже навіки? Ну скажи, як є.
Зітхнула муза: - То не те, не те ...
Кохання справжнє ... О, повір, я знаю.
Воно веде до пекла і до раю.
А решта все – захоплення пусте.
- О музо, поетесу не карай.
Перед тобою я так щиро каюсь.
Якщо в житті я ще раз закохаюсь,
То знов тебе покличу, так і знай.
Зітхнула муза й на Парнас пішла.
Я ж почала писати про кохання,
Не знаю вже, про перше чи останнє.
Слова шукала і таки знайшла.

СІВ ВЕЧІР БІЛЯ МЕНЕ

Дихнув вітрець. Сів вечір біля мене.
І раптом матіоля ожила.
Війнула пахом, ніжним, незбагненним,
Неначе нареченю була.
Зашепотіло листя щось натхненне,
Озвалась пісня на краю села.
Мені здалось, ти знову біля мене,
А я, мов нареченю була.

У тихім плесі місячного неба
Чиясь самотня зірка пропливла ...
Не треба світу і скарбів не треба,
Аби я нареченою була.
І вітерець гарячим поцілунком
Торкнувся розпашілої щоки.
Забилось серце пристрасно і лунко,
А вечір приховав мої роки.

НА ДОБРАНІЧ, СИНИ, НА ДОБРАНІЧ

На добранич, сини, на добранич!
Хто вам постіль сьогодні стелив?
У палкім, у безмежнім коханні
Хто вам піснею сни веселив?
Вже не треба моїх колискових –
Ви вже виросли, діти, давно.
Материнські одвічні розмови –
То для вас, наче давнє кіно.
Я склоню вам зірки передранні
І натрушу солодких вам снів,
Бо ні в кого нема таких славних,
Таких рідних і любих синів.
В Бога випрошу світлі дороги,
Всі печалі на себе візьму,
Спориші вам простелю під ноги
І хоч подумки вас обніму.
На добранич, сини, на добранич!

ЗОРІЄ НІЧ ...

Зоріє ніч,
У місячному сяйві.
Люби мене
І ніжно так голуб.
Не говори –
Слова сьогодні зайві.
Розмова рук,
Розмова спраглих губ.
Ти почекай,
Далеко ще до ранку,
Не забирай
Руки з моїх долонь.
Візьми мене
Усього, до останку,
Візьми мене
В солодкий свій полон.
Ти не питай,
Коли прийде розлука.
І ні про що
У мене не питай.
Прийшла любов –
То найсолідша мука,
До забуття
Кохай мене, кохай.
Не ворожи,
Шо жде нас у майбутнім.

Не ворожи,
Чи разом будем ми.
Любов прийшла
І порухом могутнім
Нас обняла
Надійними крильми.
Не нарікай
Ніколи ти на долю.
Люблю тебе
Й нікому не віддам.
Люблю тебе
До розпачу, до болю.
Чи назавжди –
Того не знаю й сам.

ТРОЯНДИ НЕ СПАЛИ

Заснула ніч.
Вітри десь задрімали.
Лиш не змовкав
Шалений хор цикад.
Чомусь троянди,
Як і я, не спали
І ніжним пахом
Повнили весь сад.
Я у троянд
Тихенько запитала,

Чому сьогодні
Милого нема.
Вони зітхнули,
Ніч також зітхала,
Та не сказала:
- Не чекай дарма.
Цікаві зорі
Заглядали з неба,
Дивився місяць
На мою біду.
Він кинув зірку –
Це, мовляв, для тебе.
Як тую зірку
Я тепер знайду?
Як впаде зірка,
Загадай бажання,
Аби його
Не вразила гроза.
Згоріла зірка,
Як моє кохання,
Упали роси,
Як моя слоза.

ДРІМАЛИ АЙСТРИ

Вже спали айстри у саду.
Вони чомусь тривожно спали.
А я до тебе вже не йду.
Моя любов не для забави.
Холодний вітер ворушив
На айстрах їх коштовні шати.
Ти якось і без мене жив.
Я вже втомилася прикрашати
Життя бездумне і пусте.
Не дорікай, не маєш защо.
А син наш ... що ж, нехай росте.
Дасть Бог, він буде не ледащо.
Облиш нас. І шукай собі
Легких жінок, легкої долі.
Я вже втомилася в боротьбі
За тебе. З мене вже доволі.
Про жінку кажуть, що слабка.
Що вона може? Ой, багато.
Але не може пияка
Запевнити, що він є тато.
Дрімали айстри восени,
Сумні такі, як моя доля.
І хтось тривожив їхні сни –
Холодний вітер дихав з поля.

ЧОРНИЙ КІТ І Я

Я не йду до тебе на побачення,
Хоч самій так хочеться піти.
Все безглаздо так, але пробачення
Не спромігся попросити ти.
У народу є свої прикмети,
Я про них судити не берусь.
Чорний кіт не з нашої планети,
Та зустріти я його боюсь.
Може б я пішла, та наші зустрічі
Буднями вже стали для обох.
Може, то лише тимчасові труднощі
Нам з тобою посилає Бог.
А стосунки наші ох, не прості –
Кожного з'їдає самота.
От візьму я і покличу в гості
Чорного самотнього кота.
Я тобі давно вже все пробачила.
Серце рветься із моїх грудей.
Та сьогодні я тебе побачила,
Випадково, в натовпі людей.
Ти такий веселий, щось говориш,
Поряд елегантна жінка йде.
Чорний кіт іде зі мною поруч,
Він тобі дорогу перейде.

ПРОСТО І НЕ ПРОСТО

Так не просто, так не просто
Йти до осені у гості,
Йти до літа на обжинки,
До зими іти в сніжинки.
До весни іти в служниці.
Чи таке хіба присниться?
Йти до тебе у коханки,
У брудні шалені ранки,
У брудні шалені ночі ...
І не можу, і не хочу.
А вже потім у розлуки,
У гіркі, нестерпні муки,
У зловісні пересуди.
А я знаю, що це буде.
Може, просто, може, просто
Не ходити більше в гості,
Ні до літа на обжинки,
До зими не йти в сніжинки,
До весни не йти в служниці –
Хай таке мені й не сниться.
І коханкою не бути –
Посміяťись та й забути.
А куди ж тоді діватись?
Просто жити і співати.
І нічого не боятись,
І над долею сміятись.

Просто жити, як живеться,
Не гнітити свого серця.
Як ридаеться – ридати,
Як кохається – кохати.
Не шукати ідеалу,
Бо таких на світі мало.
А якщо вони і є,
То у них життя своє.

СУПЕРЕЧКИ

А наші суперечки – то дрібниця.
Така дрібниця, що й сказати сміх.
А ти затявся. Ти твердий, мов криця.
Ти кращий і мудріший від усіх.
Скажи, чи наша варгість лиш у тому,
Як іншого образити до сліз?
Натомлений, приходиш ти додому,
А вдома – наче той дрімучий ліс:
Ні посміхнутись, ні сказати слово,
Ні щось почути із коханих уст ...
Скажи, чи це у нас так випадково?
Чи здавна нагніталося чомусь?
Обом нам зле. Та я до всього звикла.
Вже якось буде. Все переживу.
Чи спільна пісня вже тобі набридла?
Облиш її і видумай нову.

Ми нарізно вечеряти сідаєм
І нарізно вкладаємось до сну.
Як це недобре – ми обое знаєм.
Але ніхто не зрадить тишину.
Але ніхто мовчанки не порушить
І крик душі ніхто не обірве.
Біль і тривога невблаганно сушить,
А злагода відроджує нове.

СПИНИСЯ НАД ПРИРВОЮ

Від тебе повіяло холодом.
Чи й справді любові нема?
А серце вистукує молотом:
«Дарма! Все дарма! Все дарма!»
Ти спробуй спинитись над прірвою,
Ти спробуй змахнути крильми,
Бо серце з грудей своїх вирву я,
Бо нарізно ми – це не ми.
Засмучена музя шепнє мені
Надуманий болісний вірш.
Якого ж ми роду і племені?
І що може бути вже гірш? ..

Спинися у пориві незбагненнім.
Невже так кепсько нам було з тобою?
Наробимо дурниць в житті щоденнім,

А потім пошкодуємо обое.
Чи варта обривати на півслові
Все те прекрасне, що плекати слід?
Невже ми не вартуємо любові,
Такої, що одна на цілий світ? ..
Якщо для тебе це не має значення,
Якщо тобі усе не до ладу ...
Ну що ж ... тоді попрошу я прощення –
Нічого я тобі не доведу.
Ну що ж ... тоді зробімо крок у прірву,
Аби вже не вернутися назад.
Тоді з грудей своє я серце вирву
І кину у засмучений наш сад.
А світові шаленому байдуже,
Чи є ми, а чи зовсім нас нема ...
Подумай, друже, нерозважний друже,
І не губи кохання задарма.

ПРИХОДЬ НА ПОЛОНИНУ

Коли заспіває весна в полонині,
В сопілку заграє чабан молодий,
Тоді ти приходь, поклонись верховині,
І з світом гірським ти весні порадій.
Не бійся ні мавок, ні того чугайстра.
Чого їх боятись? Вони – як і ми.
Якщо в твоїм серці добра ціла тайстра,

Тоді вони стануть простими людьми.
І пісня у колі, і танці при ватрі.
Тут ближче до неба, тут ближче до зір.
Хіба ж ми з тобою скарбів тих не варти?
Хіба ми не варти захмарених гір?
Тут Довбуш блукає своїми стежками,
Збирає опришків, а може зібрав ...
Ведуть суперечку тут гори з громами,
І квіти цвітуть серед росяних трав.
Тут хлопців чарують вродливі дівчата.
Не зрадь її, хлопче, бо буде біда.
То наша дідизна, зелені Карпати,
А з них витікає цілюща вода.
В долину збігають примхливі потічки.
І казка-легенда тутходить сама.
Привіт вам, Аннички, привіт вам, Марічки,
Бо кращих за вас і на світі нема.
Приходь в полонину весну зустрічати.
Приходь, моя чічко, не бійся примар.
Тебе привітають зелені Карпати,
І гори всміхнуться з задимлених хмар.

ЗАХИСТИ СВОЮ ЛЮБОВ

Від доторку коханої руки
Благоговіння йде з потоком крові –
Це перший признак ніжної любові,

Що серця два єднає на віки.
Це перша незахищена любов,
Така далека від брудних обмов.

Коли уста торкнулись вперше уст ...
Таке святе, таке мрійливо чисте,
Як дзвін роси, як марево сріблистє.
Завмерло серце. Дихати боюсь.
Це все ще незахищена любов,
Вразлива і далека від обмов.
Ви поклялись. Не треба більше слів.
Жагучі ночі, хмелем перевиті ...
Вас тільки двоє у широкім світі.
Він все тобі про себе розповів,
А ти йому. Більш таємниць нема.
Обом любов повірила сама.

А потім десь взялися шпичаки,
І ревнощів пекучі, гострі леза,
І прагматичність, гола і твереза,
Нівечить дні прожиті і роки.
Гірка образа, порожнеча слів ...
І світ любові зовсім обмілів.
Спиніться, ви обое не праві.
Рятуйте корабель свого кохання.
Він на плаву. Ви повні ще бажання.

У вас обох ще спогади живі.
Вас не лякає пустка самоти?
Коли додому можна вже не йти ...

НЕ ЗРЕЧИСЯ

Перелій в мое серце своє почуття,
І нехай воно душу мою відігріє,
І нехай воно в ясному небі зоріє,
Нас обох ведучи по дорозі життя.
Не зречися мене у веселії дні,
Не зречися мене у хвилини печалі.
Скільки років нових ми удвох зустрічали.
Скільки ще їх судилось зустріти мені? ..
Не зречися мене у великій журбі,
У безсиллі, зневірі і розпачі лютім
І підтримай мене, як спинюсь на розпутті –
І воздається сторицею все це тобі.

НЕ МОВЧИ, НЕ КЛЯНИСЬ

Серед сотень облич
Обираю твоє.
Сумніватись облиш.
Що вже є, те вже є.
Серед сотень дівчат
Вибираю твій стан.

Дивуватись не варт,
Ти довірся устам.
Ворожити не час.
Доля скаже сама,
Чи любов поміж нас,
Чи нічого нема.
Не мовчи, не клянись,
Не ховайсь, не тікай,
Обніми, пригорнись,
А вже потім чекай.
Ти чекай тільки мить
Або ціле життя.
Хай же серце щемить,
Але без каяття.
І не слухай того,
Що казатиме світ.
Що нам присуд його?
Що нам плин наших літ?
Ти мене не покинь,
Не зречися мене,
В самоту не полинь –
І розлука mine.
І печаль віддзвенить
В тихім шумі дібров,
І залишиться мить
Або вічна любов.

НА МИТЬ ЧИ НА ВІЧНІСТЬ

У серці жіночім
Любов ожива.
На мить чи на вічність,
На день чи на два ...
Як демон-спокусник,
Шепчи, говори,
Хоч крайчик, хоч кусник
Любові урви.
Нехай я розтану.
Нехай не боюсь
Прийняти оману
Спокусливих уст.
Примхливі, брехливі,
Принадні слова ...
Нам мить чи на вічність,
На день чи на два ...
Знемога, знетяма,
Знесила, а там –
Любити чи згубити –
Вирішуй вже сам.
Що буде, те й буде,
Хоч сивий туман.
Судитимуть люди,
Пектиме обман.
Та я не розкаюсь,
Та я не зречусь.

Солодка омана
Спокусливих уст.
Аби тільки чути
Облудні слова ...
На мить чи на вічність,
На день чи на два ...

ДОБРЕ БУТИ ЖІНКОЮ

Спасибі Тобі, мій Боже,
Що створив мене жінкою,
Що вклав мені в груди серце,
Таке невтолимо палке,
Що наповнив його ти любов'ю
До травинки і деревинки,
Що я тією любов'ю
Наповнила цілий світ.
Спасибі, що дав мені сили
Іти по своїй стежині,
І вижити, і не впасти,
І стати на свій поріг.
Спасибі, що дав почуття
Найперший крик дитини,
Моеї дитини, о Боже,
Він темряву переміг.
Я знаю, я певно знаю,
Що я була просто жінкою,

Не йшла по шляху праведнім
І грішницею була.
Якщо ти мене, о Боже,
Не впустиш до свого раю,
То я однак Тобі дякую,
Що я на світі жила.

Я СОБІ ПОПЛАЧУ

Ти не лякайся, я собі поплачу.
Поплачу без причини, просто так.
В слізах омию поетичну вдачу
І біль, що не омиється ніяк.
Поплачу, хоч мені й не стане легше.
Бо що ті слізи? За минулим жаль.
Весна нескоро, і нема лелек ще.
Та не за ними і моя печаль.
То, може, я задуму переможу,
Що закипіла болем у душі.
Я виплекаю, може, дивну рожу,
А може й так, що зійдуть спориши.
Нехай же сходять. Що кому до того?
Там загубились десь мої сліди.
Я може таки випрошу у Бога,
Щоб люди не заходили туди.
То мій блаженний рай, моя колиска,
Благословенна Богом і людьми.

Закрию очі – і вже зовсім близько
Блакитний птах із білими крильми.
Летить той птах на щастя, на удачу.
Його ніхто не бачить, тільки я.
Ти не лякайся, я собі поплачу.
То плаче світла молодість моя.

НЕ СКЛАДОСЯ

Вже сорок років від мого весілля.
Отак до золотого й дожили б.
І за солодке за своє похмілля
Гіркої повну з друзями пили б.
Та доля все по-своєму розклала.
Ти з іншою і з іншим я давно.
Та я сьогодні все-таки згадала
Наш ювілей, як у німім кіно.
Співали гості і кричали «гірко»,
І все було, як у людей бува ...
Комусь світила ти, небесна зірко?
Підслухав хтось ті трепетні слова.
Підслухав та й украв. А я нічого.
Лишилася обкрадена й німа ...
Мабуть, я не молилася до Бога,
Молилася до тебе. І дарма ...

СКАЖИ, ЯК Є

Чому не прийдеш,
Не приголубиш,
Не посміхнешся, як колись.
Не кажи тільки,
Що мене любиш,
І мені в очі не дивись.
В очах у тебе
Пекуча зрада,
Байдуже серденько твоє.
Не кажи тільки,
Що це неправда.
Скажи вже краще так, як є.
Твоєму слову
Я більш не вірю.
Воно пропахло зрадою.
На мою вірність
І любов щиру
Ти відповів неправдою.
Не бери більше
Мене за руку
І не цілуй, не пригортай.
Подарував ти
Мені розлуку –
І ні про що більш не питай.
Мені ворожка
Не ворожила –

Про все дізналася я сама.
Кого кохала,
Кого любила,
Того зі мною вже нема.

МИ ПОПРОЩАЛИСЬ

Я подарую зоряні ключі –
Відімкнеш небо.
Нехай квітує зорями вночі,
Любий, для тебе.
Нехай сміється сонцем цілий день,
Плаче дощами.
Ми зупинились, далі вже не йдем.
Ми попрощались.
Зустрічі наші – наче мрії-сни,
Що не збулися.
Упали росами на ясени,
З дощем злилися.
Я озирнусь, я ще раз озирнусь –
Минуле плаче.
Ні, я ніколи більше не вернусь.
Прощай, юначе.
Зустрічі наші – просто кепський жарт
Нашої долі.
Змінити можна щось, але не варт,
Не в нашій волі.

Упали росами на спориші,
На люті терни.
Щось повернулось у мої душі,
Смуток, напевне.

Я ЖДУ ДЗВІНКА

Я жду твого дзвінка.
Я жду одного слова,
На відстані, котру
Нам телефон відміряв.
І течія стрімка,
І зустріч випадкова ...
Все з пам'яті зітру,
Аби лиш ти повірив.
А власне, що було?
Не сталося нічого.
І все-таки чомусь
Щось мусило відбутись.
Те сонячне тепло,
Та голубінь від Бога
Не може просто так
Зітертись і забутись.
Той погляд і той сміх ...
Невже це все для мене?
Я вдячно прийняла
Як подарунок долі.
А двох сердець биття,

Нестримне і шалене ...
В п'янкій знемозі я
Промовила: — Доволі ...
Ще крок до забуття.
Та треба якось жити.
Але спинилась мить,
Єдина і прекрасна.
Таке воно, життя ...
Не треба ворожити.
Щаслива не була,
Та не була й нещасна.
А все ж я жду дзвінка ...
Ти не дзвони, не треба.
Нехай я так замру
У вічному чеканні.
І течія стрімка ...
Яке безхмарне небо ...
Комусь, хай не мені,
Таланить у коханні.
А я все жду дзвінка ...

ГІРКОТА ПОЛІНІВ

Тепле літо мине і залишиться спомин.
Ще залишаться тіні передених днів.
Наче дим, вони вилетять тихо у комин,
Залишивши мені гіркуту полинів.

Залишивши мені ще солодкі надії,
Що колись... ще колись... А можливо, що й ні...
Спомин в грудях пече, спомин душу так гріє,
Що не хочеться з ним розлучатись мені.
Що було, те було. Хто посміє відняти?
Все це наше, мое. І розвихрений світ ...
І вдихали зірки запах терпкої м'яти,
І тікала тривога від наших воріт.
І спішила надія до нашої хати.
Боже, долю пошли, Боже, дай талану.
Тепле літо було. Я не буду брехати –
Не дозволить мені гіркота полину.
Я любила його. Боже, як я любила!
І здавалось мені: це навік, назавжди.
Якби він попросив, що завгодно зробила б.
Ждала б аж до сивин, якби він сказав: жди.
Він пішов за поріг, не сказавши нічого.
Матіюла журилась і липа цвіла.
Я ні краплі образи не маю на нього.
Я пізнала любов. Я щаслива була.
Кожен день щирим усміхом я зустрічаю.
Що мені він несе? Чи старе? Чи нове?
Він прийде. Хоч колись. Я напевно те знаю,
Бо зі мною любов і надія живе.

НЕ ПОВЕРНЕШ МОЛОДІСТЬ

За вікном купальська ніч.
Ноче, ти мене не клич.
Я вже папороть шукати не піду.
Не мені, ой, не мені
Вже купальські ті вогні.
Соловейко не щебече вже в саду.
Не повернеш молодість,
Лиш позаздриш їй.
Вже поплив вінок кудись
У країну мрій.
На воді гойдається,
А мене лишив.
Казка не минається,
Наче диво з див.
Вже й зозуля не кує.
Що було, те все мое.
Я ті спогади нікому не віддам.
Сльози впали росами,
А трава – покосами.
А любов зосталась на розраду нам.
Не повернеш молодість –
Клич її, не клич.
Вже пішла давно кудись
Та купальська ніч.
Вже давно за іншими
Сохнуть парубки,

Знов цвігуть для дівчини
Росяні квітки.

НЕ ДЗВОНИ

Не дзвони мені, хлопче.
Сам подумай: для чого?
Поміж нами не зими,
а вже довгі літа.
Все у тебе минеться.
Все минеться, їй-Богу!
Це тобі нашептала
Осінь та золота.
Ти знайди собі гарну
чи Марію, чи Ганну,
чи Оксану, чи Настю –
стільки ж гарних дівчат.
І нехай тебе осінь
На весілля запросить.
А музикою буде
золотий листопад.
Не дзвони мені, хлопче.
І журитись не треба.
Що було, те минеться
І розтане, як сон.
В тебе очі, як весни,
в тебе усміх від неба.

Не дзвони мені, хлопче,
мій забудь телефон.

МОЇ СНИ

Ти хочеш знати, що мені насnilось?
Мої ти хочеш піддивитись сни?
Не можна. В них все те, що не здійнилось,
Дорога, що веде аж до весни.
По тій дорозі я ходила боса
І виглядала хлопця з далини.
Лежав вінок на моїх довгих косах.
Тебе там не було. Мої це сни.
Я виглядала хлопця, серце билось.
Він не приходив. Я була сумна.
І раптом щось таке мені зробилось ...
Я мов одна, а наче й не одна ...
А потім мати плоскінь вибирала,
А я дивилася на її ходу.
Я сни свої не всі ще позбирала.
Я ще за ними знов колись прийду.

ЗНОВ ЧЕРЕМХА ЗАЦВІТЕ

Вже давно черемха відцвіла
І набралась терпкості хмільної.
Я тобі коханою була,

І удох ми тішились весною.
А тепер дружиною тобі
Стала у солодкому похміллі.
Дивиться черемха у журбі,
Як танцюють гості на весіллі.
Не сумуй, черемxo, у журбі
За моїм коротким діуванням.
Я признаюсь тільки лиш тобі,
Як стужилося серце за коханням.
Гості наші «гірко» хай гукають.
Терпкість губ я вип'ю до кінця.
І в покорі голову схиляю
У солодкій важкості вінця.
Знов черемха зацвіте для нас,
Посмішку збудивши на обличчі.
«В добрий час» ми скажемо не раз
Всім, хто на весілля нас покличе.

ПОВОРОЖИ МЕНІ, ЦИГАНКО

Поворожи мені, циганко,
Розв'ї всі сумніви й тривоги.
Поворожи мені, циганко,
На короля із дальньої дороги.
Скажи мені, чи він прибуде
Сьогодні, завтра чи потому,
Чи може десь мене забуде
Й не поведе до свого дому.
Поворожи мені, циганко,
Тобі не пошкодую грошей.
Лиш не кажи гіркої правди.
Ну одури, моя хороша.
Розклала карти і зітхнула,
І помовчала ще хвилину,
Очима чорними сяйнула.
- Тебе коханий твій покинув.
- Що ж наробила ти, циганко?
За ворожіння шкода й плати.
Тепер не спатиму до ранку.
І не одну ще ніч не буду спати.
Циганко, що ти наробила?
Невже ж таки жалю не маєш?
Чи ти ніколи не любила?
Чи ти нічого в картах вже не знаєш?
- Я все на картах добре знаю.
І карти кинула у воду.

- Те ремесло я проклинаю.
Циганка мала ще одну колоду ...
Поворожи мені на нього.
Чого не треба, ти не говори.
Ти не кажи невтішного нічого.
Ну, одури, благаю, одури.

СИЛА ЛЮБОВІ

- О жінко, де в тобі взялася сила,
Така незборна, неземна така?
Чи ти ворожка, що приворожила
Мене? Чи в мене воля заслабка?
Бо твою силу я не міг збороти.
Не можу я від тебе відійти.
Скажи мені, моя кохана, хто ти?
- Я зіткана з твоєї самоти.
- Де сил береш в своєму сьогоденні,
Нелегкому, далекому від чар?
- Черпаю сили у твоїм шаленім
Коханні, що палить, неначе жар.
- Як же ти можеш труднощі долати?
- Я їх не помічаю. Я ... живу.
- А як любов роз'ятрити змогла ти?
- Любов мене народжує нову.
Такою я сама себе не знаю.
І сил в мені помножилось і я

Життєвих негараздів не сприймаю.
Для мене головне – що я – твоя ...
Коли я прокидаюсь на світанні,
Оновлена і легка, наче птах,
Черпаю силу у твоїм коханні,
В твоїх недоцілованих устах.
А потім віддаю тобі сторицю
Всю свою душу, все своє єство.
Для жінки важить – бути зорептицею,
Відчути незбориме торжество
Любові, незнищеної, правічної.
Велика сила у любові тій.
Хто не збагне краси її величної,
Той не зазнає щастя у житті.

З СУМНИХ МЕЛОДІЙ

БІЛИЙ СМУТОК

Принеси води з криниці,
Принеси хоч у долонях –
І нехай мені насниться
Тепле мамине осоння.
Червоніє вишня-вишенька
У садку дитинства знову,
І яріє в хаті вишивка,
Наче диво те казкове.
Мама всім нараз клопочеться.
Сохнуть глечики на плоті ...
Світувесь обняти хочеться.
А все інше буде потім.
Пережити все ми мусимо.
Все колись прийде нежданно.
Згасне посмішка матусина,
Всохне вишенька духмяна.
Сталось те, чого боялася,
Біль пекучий, скам'янілій.
Де в колисці я гойдалася,
Виріс смуток, білий-білий.

ВИДИВО

Цей вірш я не читатиму зі сцени.
А ти його, як світливий дар, прийми.
Писався він для тебе і для мене,
І може ще для отаких, як ми ...
Прийшов ти і стояв біля порога.
Це знову двері я не зачинила.
Така роззыва! Ну, та це нічого.
Ні перед ким у тім не завинила.
Не сталося ніякої напасти.
Злодії знають: тут нема що красти.
О, це вони, запевне, добре знають,
Тому і мою хату обминають.
А ти стояв. І посмішка лукава
Не сходила з поблідлого обличчя.
Либонь, ти знат, чого ще я не знала.
- Чом, як чужий, стоїш? Підходь же близче.
Не бачила тебе я так давно ...
І, якщо чесно, вже і не чекала.
Одну хвилинку. Зачиню вікно.
Щось холодом війнуло. Я вже стала
Старітися. Вже й холоду боюся.
Та, власне, я завжди була така ...
Чому у тебе зовсім сиві вуса?
І якось дивно світиться рука ...
О, згасло світло. Я запалю свічку.
Так навіть краще, затишніш. І все ж ...

Ти дивний трохи. Наче чорну стрічку
Ти на чолі замріянім несеш.
Я розумію, це примари свічки.
Дурниці це. Не гнівайся, пробач ...
Жалобної нема у тебе стрічки.
Яка ж то зустріч! Господи! Хоч плач.
Вже стільки літ ... Подаймо собі руки ...
І ревнувати вже нема причин,
І зустріч наша не додасть вже муки.
Сідай ось тут і трохи відпочинь.
Четвертий поверх ... Я поставлю каву?
Ах, ти не п'єш. Я розумію. Жаль ...
А усміх твій, як і колись ... лукавий.
Лиш сивина ... але не в тім печаль.
Та зрештою, і я ... О, я фарбую.
Фарбована лисиця, далебі.
Ні, я сьогодні зовсім не жартую.
Я й досі ще подобаюсь тобі?
Ні, я таки поставлю зараз каву.
Ти не відмовився б від келиха вина?
Чудово. Та не посміхайся так лукаво.
Ти знаєш, не моя у тім вина ...
Це так давно було, що вже й не сниться.
У пам'яті лише коротка мить.
І грім, і таємнича блискавиця ...
Все майже стерлось. Але ще болить.
Пробачення? Та що ти! Ні, не треба ...

Я все тобі пробачила давно.
А нам обом хай вибачає небо.
Чому ж бо ти не п'єш своє вино?
Мені казали, ти помер. В лікарні.
Ті люди вже чого не наплетьуть ...
Що? Все це правда? І надії марні?
А може якось ще тебе спасуть?
Ні, не врятають? Вже і поховали?
А я не знала. Але як же так?
А в голові звучать якісь хорали.
Це долі знак, жахітний долі знак ...
А потиск рук? А пристрасне горіння?
Та говори, благаю, не мовчи.
А за вікном якесь чудне світіння.
І не збагнеш, чи вдень це, чи вночі.
Знайомі рухи, дорогое обличчя ...
Я закричу, не знаю, що зроблю.
Ти не дивись на мене з потойбіччя,
Бо ти живий, і я тебе люблю!
Війнуло вітром. Видиво пропало.
Стояв надпітій келишок вина.
Ні, я не спала. Зовсім я не спала.
Пройшла повз мене дивна тайна.

ВАШ ГОЛОС

(Світлій пам'яті Георгія Щербини –
колишнього диктора Львівського радіо)

До голосу до вашого ми звикли.
До ваших інтонацій, ваших слів.
Він був такий до щему оксамитний,
Він був такий глибокий, аж болів.
Про що б не йшлося, він не був байдужий
І не теплів ніколи надарма.
То як же сталося, дорогий наш друже?
То як же сталося, що вас нема?..
Немає вас. І стало якось порожньо.
А радіо продовжує звучати.
Здавалось, пам'ятали ви про кожного.
А от тепер ви змушений мовчати.
Ваш голос ми знаходили на хвилях,
По ньому знали, що говорить Львів.
Була у кожнім вашім слові сила,
Бо не було у вас порожніх слів.
Ми світом ще дорешти не зіпсовані,
Оберігають нас всі леви Львова.
Та ми таки чомусь закомплексовані,
Соромимось сказати добре слово.
Хотіла прочитати і спинилася
Ті вірші, що написані для вас.
Образливо, та я таки спізнилася,

На цілу вічність і на весь свій час.
А ви були володарем ефіру.
Ніхто не заперечить думку ту.
Вас слухали. І кожен з нас Вам вірив,
У вашу щирість, в вашу правоту.
В багатослів'ї небагато толку.
У вас багатослів'я не було.
«Ви не забудьте взяти парасольку.
Надворі дощ ...» А в голосі тепло.
«Сьогодні несприятливі умови.
Не забуйте хворим дати ліки».
Яка безмежність в кожнім вашім слові.
І простота, поглинута навіки.
Якби то можна повернути час
На день чи на якусь хоча б хвилину,
Тоді заговорили б ви до нас.
На жаль, життя не зупиняє плину.

ВЕСНОСПІВИ

ЗАЦВІТИ, ЗАСВІТИ

Ой, коли ж прийдеш ти,
веснонько моя?
Так тебе чекаю,
виглядаю я.

Подаруй,
зелене листя
подаруй.

Подаруй,
квітки барвисті
подаруй.

Зацвіти,
засвіти
в душі мої
віночок мрій
і добрих надій.

Вже дзюрчать потоки
і заплакав сніг.

Хлопчик синьоокий –
березень прибіг.

Принеси,
найперші квіти
принеси.

Принеси,
найкращі в світі
принеси.
Зацвіти,
засвіти
в душі мої
віночок мрій
і добрих надій.

Серце проростає
пагінцем малим.
Я сама не знаю,
що робити з ним.
Залиши,
останній спогад
залиши.
Запиши,
у душу здогад
запиши.
Зацвіти,
засвіти
в душі мої
віночок мрій
і добрих надій.

Я ловити мушу
дзвін далеких літ.

Просто впав у душу
із черемхи цвіт.
Подаруй,
останню пісню
подаруй.
Подаруй
любов, хоч пізню,
подаруй.
Зацвіти,
засвіти
в душі моїй
віночок мрій
і добрих надій.

ШПАК

Поділюся радістю щирою.
На серці бентежно так.
Сьогодні вернувся з вирію
Мій голосистий шпак.
Його я давно чекала
І вже сумувала за ним.
І він прилетів. І стала
Його пісня дивом земним.
Він заспівав так гучно,
Що розбудив зі сну
Вербу, що росте над кручею,

І навіть саму весну.
Весна задрімала, mrіючи,
Десь там у нашому лісі.
І раптом прокинулась, мліючи
Від шпакової пісні.
Ото вже втіхи було нам.
Природа вся стрепенулася.
Земля своїм теплим лоном
До сонечка потягнулася.

НЕ ЖУРИСЬ, ВЕСНО

Ти про що так задумалась, весно,
І на мене зориш з-під руки? ..
Не журися, я знову воскресну
В голубіні ясної ріки.
Заквітую дзвіночками в лісі,
Зацвіту чорнобривцем в саду,
Горобцем защебечу у стрісі
І рясними дощами прийду.
Не журися, моя пишноцвітна,
Бо тобі не пасує журба.
Вже озвалась зозуля самітня
Й запишалася листом верба.
Зашуміли вже трави у лузі,
Перегойдують срібну росу ...
Я люблю Вас, і недруги, й друзі,

Я для Вас свою пісню несусь.
Зашуміли вітри в верховітті.
Скільки радошів, скільки жалю!
Як же гарно на білому світі!
Я Вас, люди, до щему люблю.

І СМІЯЛАСЬ ДІВЧИНА ЛУКАВА

Вже прийшла весна і заспівала,
Птащком переповнила ліси,
І її мелодія лунала
На знайомі різні голоси.
Росами свіжилася на травах,
Розкотилася по усіх садках,
І ходила дівчина лукава
У блакиті, сонці і квітках.
Я її зупиню й запитаю:
- Що несеш ти, веснонько, мені?
Знітилась й промовила: - Не знаю.
Може, вірші, може, ще й пісні.
- А з коханням як? Мене минаєш?
Чи хіба я вже така стара?
- А з коханням ... ти й сама те знаєш ...
Що на все, на все своя пора.
Молодим любитись, а для тебе ...
Вибачай, та ти вже відівіла.
- Що ти, весно! Як же я без тебе?

Без любові як би я була?
Подаруй мені останню втіху:
Дай любити. Хоч останній раз.
- Що ж, гаразд. Та солов'ї від сміху
Перестануть щебетати для нас.
- Не журись, не перестануть. Знаєш,
Я докину їм своїх пісень.
- Може й ти ще з ними заспіваєш?
- Я співати буду ніч і день.
Тільки розбуди у серці повінь,
Хай воскресну і заквітну знов.
Йшла весна, і світ був нею повен,
Несла людям радість і любов.
Я пішла по росах і по травах,
Десь літав мій сокіл в небесах.
І сміялась дівчина лукава
У блакиті, сонці і квітках.

ГРІМ

Грім розбудив мене посеред ночі.
Він обізвався отут поблизу.
Сон, переляканий, втік світ-за-очі
Десь у корчі чи кудись у лозу.
Добре, що думка зі мною зосталась.
Що б я робила без неї сама?
Що, власне, сталося? Нічого не сталося ...

Грім прогримів, а дощу ще нема.
- Громе, тебе я такого боюся.
Громе, таким я тебе не люблю.
Грім прогримів: - Хочеш, я засміюся –
Й землю я всеніку дощами заллю.
- Нащо ж таке безголов'я робити?
Хто ж тобі «дякую» скаже за те?
Треба плекати і треба любити
Землю і що на землі тій росте.
Кличутъ дощі голубим передранком,
Кличутъ у роси, у свіжість земну.
Грім прогримів десь у мене над ганком.
Що він сказав – це я потім збагну.

ОСІННІ МЕЛОДІЇ

ЖУР, ОСЕНЕ, ЖУР ...

Стою на краю літа і чекаю осені. Ось вона вже йде і посміхається жовтим листям, спілими плодами в садках.

— Хитрунко! Знаю тебе. Спершу ти золота, хоч трохи сумна, та все ж лагідна і привітна.

Це так, для початку. А потім, як розпустиш свої холодні дощі, як випустиш свої холодні вітри, то й зимі навдивовижу.

Осінь знизує плечима і продовжує посміхатися: мовляв, що поробиш! Така я вже є...

Осінь! .. Та ти мене й отаку любиш.

— Люблю, — кажу я їй. — Тому й написала про тебе стільки віршів. Тільки, будь ласка, побудь ще золотою і теплою. Такою я люблю тебе найбільше.

Десь запахло димом. Цей запах долинув з мого далекого дитинства. О, хтось пече картоплю. А-а, це брати мої, Гриша і Степан, пасуть корову і печуть картоплю. Вони й мені принесуть, коли прийдуть з поля. Картопля, правда, буде вже холодна, та я однак її смакуватиму.

— Дякую тобі, осене. За спогад дякую.
— Нема за що! Хіба мені важко?

А літо вже пішло собі. Образилося, ма-
буть, що я з ним і не попрощалася.

— До побачення, літо, — гукаю йому на-
вздогін. Зупинилося — і сяйнуло на всю свою
силу сонцем — аж осінь примуржилася.

— До побачення, літо! Я чекатиму тебе!
А поки що осінь ...

Жур, жур, осене ... Провела журавлів,
а тепер журишся? Не журися, вони повер-
нуться весною. Тільки ти вже того не поба-
чиш. Бо тобі судилося тільки проводжати.
Жур, осене, жур...

Збираю по краплині сміх і смуток, сло-
зи і радощі. А вони не збираються, ніяк не
складаються в один букет. Чому? Бо це не
квіти. Жур, жур, осене людського життя.

Таке воно не просте, таке воно перевите
знахідками і втратами. Тільки втрат чомусь
більше. Он знову помер хтось, і його вже
не буде. Ніколи-ніколи ...

— Старий, — кажуть. Так, старий ... але
ж не завжди він був старий. Була у нього
і молодість, і любов, напевно, була, і по-
смішка ... то мала бути гарна посмішка. Бо
людина найкраща, коли вона посміхається.

Щось у тому світі не так. Нехай буде все: і
смуток, і радість, і слози, і посмішка. Але
навіщо смерть?

— Не нами дано.

Знаю, що не нами. Але навіщо? Нема
відповіді. Жур, жур, осене ... Чи й мені
вже збиратися на ті обжинки? Мовчить
осінь. А що вона скаже? Й не дано ...

I НІХТО НЕ ЗНАВ ...

Спочивало дівча на покосі.
І ніхто не знав, що це осінь.
У дівчатка того карі очки
І дві кісочки, як колосочки.
Те дівчатко було несміле.
Підняло собі яблучко спіле,
І грушок натряслого в фартушок
Та й пішло, не спітивши стежок.
Миготіли лиш ніжки босі.
І ніхто не знав, що це осінь.
Обходила і гори, і доли,
Школярів запросила до школи.
Милювалась на їхні ранці.
І холодними росами вранці
Умивала дерева й кущі.
А вже потім, потім дощі.

Вже птахи полетіли у вирій.
І вона в безпорадності щирій
Їм махала листочками клена:
- Ви не майте образи на мене.
Це придумала я не сама.
Йде за мною холодна зима.

ЗАГЛЯНУЛА ОСІНЬ ...

Заглянула осінь у клас.
- Що тут у вас?
- У нас?
Дуже серйозний крок.
До зірок.
Перший дзвінок,
Перший урок.
А ти хто така?
- Я осінь прудка.
- Так он ти яка!
- Я така.
- Ти – як руда лисиця.
Це не годиться.
Давай ми тебе розмалюємо,
Давай ми тебе розфарбуємо.
- Що ж, я не проти.
Тільки вам багато роботи.
- Працювати ми вміємо.

Ми все зуміємо.
Сонечко вмиємо.
Причепуримо хмарки.
Ти ж гарна таки.
- А я вам за вашу роботу,
За вашу велику турботу
Грибів принесу,
Грушок натрясу,
Для кожної дитини
По відру ожини.
Ще й яблук до смаку
За працю таку.

ДВІ БЕРІЗКИ

Зажурились дві берізки:
Як їм зиму пережити?
А зима вже зовсім близько.
Оголила осінь віти.
Перша каже: - Я загину,
Я від холоду знеможу.
Друга каже: - Ой, сестрице,
Я нічим не допоможу.
Сонце дивиться звисока,
Та не гріє так, як літом.
Скоро ляже сніг глибокий
І мороз пройдеться віттям.

- Жаль, що крил у нас немає.
Полетіли б ми у вирій.
- Розлучатись з рідним краєм?
Ні. В його любові щирій
Перебудемо ми зиму,
На весні зазеленієм.
Ми відродимось, сестричко,
Поживем і порадієм.
Бачиш, пролісок маленький,
А яка у ньому сила.
Ми з тобою, хоч тоненькі,
Але й нас земля зростила.
Дасть земля корінням соки,
Оживе билинка кожна.
Хто живе життям високим,
Не страшна зима тривожна.

ЛИСТОК

Листочок жовтий дотанцюував свій вальс...
І тихо-тихо шурхотів: - То все для вас ...
Безжальна осінь його викинула пріч
І обірвала тиху-тиху його річ.
Не знов листочок, що це був його кінець,
Що вже ніколи він не піде у танець.
Так і людина дотанцює свій вальс
І ще не знає, що її пробив вже час.

ОСТАННЄ ЯБЛУКО

Всі яблука вже осінь обтрясла,
Та все ж одно для мене припасла.
На дереві висіло, мов зоря.
Відірвано листок з календаря,
Осінній, жовтий, трепетний листок,
Як від зими до осені місток.
А яблуко в руці таке принадне,
Таке хрумке і свіжо ароматне.
- Спасибі, осене. Вона мене почула,
Та не відповіла, лиш гілкою хитнула.

НЕ СУМУЙ, ОСЕНЕ

Про що ти задумалась, осене?
Чому не кружляєш в танку?
Чи може згадала,
Як ніжками босими
По листі торішнім
Ходила в садку?
Не сумуй, осене,
Небеса в просині,
В павутинні ліс –
Боляче до сліз.
Все це ти надумала,
Все це ти намріяла:

І дощів накликала,
І вітрів навіяла.
Що ж тепер плакати?
Що дощем крапати?
Розумієш вже й сама:
Вороття нема.
Ти тепер журися,
Ти тепер хмуришся,
Розумієш і сама,
Що прийде зима.
Чому ти розплакалась, осене?
Чи жаль тобі шатів твоїх?
Чи, може, сумуєш
За літніми росами,
За літніми барвами?
Бачила ж їх.
Ми тебе просимо,
Не сумуй, осене.
Будь ще золота,
Як чиєсь літа.
Заховай дощі свої,
Дай зібрати врожай.
І вітри свої припни,
Наче коней вороних.
Не тобі плакати.
Кинь дощем крапати.
Доки квіти ще цвітуть,

Золотою будь.
Не журись, осене.
Все життя в просині.
Чи сумуй, а чи радій,
Важко без надій.

РОЗПАЧ ОСЕНІ

Осінь в розpacії ламле березу.
Тільки з чого почався той безум?
Хтось зірвав золоті її шати.
Тільки осінь не треба втішати.
Прибиралась вона і квітла,
Не для кого – тільки для вітру.
І дорешти втратила розум.
Незабаром зима з морозом ...
Він лишив її тут на поталу.
І котяться сльози помалу:
Кап-кап! .. Кап-кап! ..
Часом буває і так ...
Вже довкола порожнє гілля.
І нічого не чутъ про весілля.
Кап-кап ... Кап-кап ...
Часом буває і так ...
Осене,
пам'ятаєш ранки росяні?
І сиві тумани,

і квіти духмяні ...
Хмари тихі в небі синьому,
Квіти пахли по-осінньому.
Жоржини, мов п'яні,
Ти мліла в коханні.
Хризантемами пишалася,
В тихій айстри одягалася,
Золотолистом,
з калини намистом.
Тільки все колись минається.
Он зима вже починається.
І плакати нема причин.
Іди, спочинь ...

КУЩ ХРИЗАНТЕМ

Кущ хризантем приречено чекав,
Коли мороз йому ударить в груди.
Він цвів, пахтів отут посеред трав.
Тоді йому пощади вже не буде.
На нім сріблялась крижана роса.
Ось-ось помре, від холоду загине
Та неземна, нев'януча краса,
Що Бог створив для грішної людини.
І тут прийшло із матір'ю дівча.
- Ой, мамо, хризантеми! Це останні...
Візьмім до хати, мамо, жаль куща.

Він пропаде від заморозків ранніх.
І викопала, і взяла таки,
і посадила в розкоші у хаті.
І кущ розправив ніжні пелюстки.
Він заспівав би, якби міг співати.
От нам би всім таких рятівників,
Для кожного в його скрутну хвилину.
Ні, світ ще до кінця не зачерствів.
Рятує квітку хтось, а хтось – людину.

ДОЛЯ ХОЛОДНИХ ВІТРІВ

Доля шалених вітрів
Рвала останні листки.
Може, ти іншу зустрів,
Може, зустрінеш таки.
Доля холодних вітрів,
Доля осінніх дощів ...
Нашо мене ти зустрів?
Нашо мене ти лишив?
В серці тривога і щем.
І порятунку нема.
Плакала осінь дощем,
Злісно сміялась зима.
Вірю порожнім словам,
Вірю брехливим устам.
Вірю у нашу любов,

В котру не віриш ти сам.
Плаче за вікнами дощ ...
Завтра вже випаде сніг.
Ми розлучилися. Що ж ...
Значить, любити не зміг.
Може, ти кращу зустрів,
Може, зустрінеш колись.
Доля холодних вітрів
Шепче мені: „Не журись”.

СПІШУ ДО ТЕБЕ КРІЗЬ ЛІТА

Впала тінь від осені на луки.
Осінь ... неповторно золота.
Я біжу до тебе крізь розлуки,
Я спішу до тебе крізь літа.
Трави пахнуть солодко і п'янко,
Стрибунець у подиві завмер.
- Я люблю тебе, моя Тетянко,
Добре, що прийшла ти хоч тепер.
- Принеси мені найкращі квіти.
Сонцем пахнуть кучері твої.
Ми зустрілись у гарячім літі,
А вже осінь квапиться в гаї.
Я залишу сивину і в тому,
Я і та – і зовсім вже не та ...
Ти пробач, я мушу йти додому –

Повертаюсь у свої літа ...
Я колись прийду до тебе знову,
Нагадати те, чого нема ...
Осінь вже веде з літами змову.
А за нею вже прийде зима ...

НЕ ХОЧЕТЬСЯ ЗИМИ

Ти забув, як легко нам любилося
У бузковім присмокту весни,
Як нам спалося і що тоді нам снилося,
І кому звіряли свої сни.
Як забув, то ворушить не варта.
Спогад той не гріє й не пече.
Лист опалий, як багряна ватра ...
І торкає вітер за плече.
Осене, твоя таємна сила
Змущує так битися серця.
Нашо ти дощами загасила
Ту багряну ватру до кінця?
Хай би тліла, хай би гріла душу,
Нас робила красними людьми.
Осене, тобі зізнатись мушу:
Так чомусь не хочеться зими ...

ЗИМОВІ РОЗДУМИ

НЕПРОХАНА ГОСТЯ

Зима не чує гідромету.
Вона іде собі, бреде,
По кучугурах, по заметах.
Дороги сніgom замете,
Річки скувала вже льодами,
У лісі грізно загуде,
Іде до нас з сніговиками,
Непрохана у гості йде.
Дерева, холодом обняті,
Стоять, чекають на тепло,
На них шапки, немов із вати,
Неначе так завжди їй було.
Запорошила сніgom села.
У кожен комин загляда.
Для дітвori зима весела,
А для старих – одна біда.
Мороз гуляє під кожухом,
Що хочеш, з ним те і роби.
А сніг лягає легким пухом,
Без смутку, горя та журби.
І сон іде у кожну хату,
Спішить по свіжому сніжку.
Вже незабаром прийдуть свята
І Миколай у кожушку.

СКУВАЛА ЛЬОДОМ ...

Зима скувала льодом
Озера всі і ріки.
Здавалося, назавше,
Здавалося, навіки.
Зима скувала льодом
Людські серця і душі.
І холодно на морі,
І холодно на суші.
Зима ...
І рятунку від неї нема.
Зима ...
Я крижинкою стала їй сама.
Тільки бродять спогади-сни.
Почекай до весни.

Зима позастеляла
Білесенькі обруси.
Це гарно і святково.
Судити не беруся.
Мережили ялинки,
Звірята гаптували,
Та падали сніжинки
І все це замітали.
Зима ...
І рятунку від неї нема.
Зима ...

Не морозь моє серце дарма.
Бо оселі моєї тепло
Нагадає про все, що було.

ГУЛЯЄ В ЛІСІ ХУРТОВИНА

Зародила рясно горобина.
Хтось сказав, ще на холодну зиму.
Суперечки я вже не вестиму.
У старих на все свої прикмети.
Випадуть сніги, морози вдарять,
Білий світ і ще білішим стане,
І застогне в лісі хуртовина,
По дорогах виростуть замети.
Тільки б серце стужа не скувала.
Щоб не обпекли морози душу.
Перезимувати якось мала,
Перезимувати якось мушу.
І мороз на шибці намалює
Квіти несправдешнього кохання.
Тільки хай мені їх не дарує.
Я замру у світлому чеканні.
Квіти ті несправжні і холодні,
І вони мені не гріють душу.
Зовсім я не спатиму сьогодні.
Вірш новий я написати мушу.
Вірш маленький, але теплий-теплий.
І кого ж це я ним обігрюю?

Ще не знаю. Може свою мрію,
Може жарт, безглуздий, недотепний.
Може вірш той подарую липці,
Що до мене тягне голі віти.
Може розтоплю холодні квіти,
Що намалював мороз на шибці.
Хай собі малює їх, де хоче.
Смуток не живе в моїй оселі.
В ній живуть мої пісні веселі
І безхмарні спогади дівочі.
Вірші римуватимуть поети.
До весни їх стільки наримують,
Що весна збере їх у букети
І коханим всі їх роздарує.
Але до весни ще так далеко.
Світом нудить в вирію лелека.
А у нас зима ще ходить краєм.
Потомились. Всі весну чекаєм.
І тремтить від стужі горобина.
- Нащо ж я так рясно зародила,
Коли плід мій на холодну зиму?
Я кажу їй: - Добре, що вродила.
Ягоди твої на щастя птаству.
Де таке на світі ще багатство
Ти знайдеш, як найдивніше диво?
Почекай, весна не за горами,
Дозимуєш якось разом з нами.
Ні, не винна в тому горобина,
Що гуляє в лісі хуртовина.

СВЯТОЧНА ФЕЙЄРІЯ

СВЯТОЧНІ СЛЬОЗИ

Надходить Свят-вечір,
і зіронька сяє,
сіда до вечері
родина моя.
Мене чомусь смуток
і жаль обнімає.
Шептала молитву
і плакала я.
Прости мені, Боже,
святочні ті слози.
Прости мені, Боже,
за гріх не карай.
Я плачу за тими,
що десь у дорозі
шукануть по світу
загублений рай.
Вони на чужині,
немов не чужинці,
та голови гладять
чужинські вітри.
Згадайте, панове,
що Ви – українці,
що Вам жовто-сині

горять прaporи.
Вертайтесь додому,
з добром чи з бідою –
все ж вижити легше
з своїми людьми.
Тут свята Різдвяні,
кутя з колядою.
Чи десь ще на світі
святкують, як ми?

МОЛИТВА ЧИ КОЛЯДА

Зірка різдвяна
В небі сія.
Жде при вечері
Наша сім'я.
Молимось щиро
І ми, і ви
І за померлих,
І за живих.
Зійди на Землю,
Мати Свята,
Благослови нас
На всі літа.
Дай нам уздріти
Боже дитя –
Наше спасіння,

Наше життя.
Дай, Боже, силу
Діткам малим,
Пошли здоров'я
Батькам старим.
Пошли нам згоду
Й мир на Землі.
Хай виростають
Дітки малі.
Божая Мати,
Вислухай нас.
Хай в кожній хаті
Буде гаразд.
В кожній родині –
Хліб на столі
На Україні
Й на всій землі.

РІЗДВЯНА КОЛІСКОВА

Бліск ялинковий,
Шелест ангельських крил.
Посилає нам світ казковий,
Переносить у світ казковий
Тих, хто його відкрив.
Спіть, дітки, спіть.
Ангел над вами витає,

Небо вам посилає
Радість безхмарних літ.
Сходить зірница
І розганяє пітьму.
Хай солодкий вам сон насниться,
Що намріялось, хай здійсниться
Всім, і тобі і йому.
Спіть, дітки, спіть.
В небі зірница сяє,
І Бог благословляє
Цей неповторний світ.

У Вифлеємі
Діва Марія не спить.
Народилось дитя на сіні
І принесло нам всім спасіння
В ту найсвятішу мить.
Спіть, дітки, спіть.
Слава Божій дитині!
Христос народився нині,
Щоб врятувати світ.
Ангели з неба
Світ сповістили увесь.
Обновитися світу треба,
Бо в ту ніч для мене й для тебе
Бог народився днесь.
Спіть, дітки, спіть.

Боже Різдво наступає,
Вже колядда лунає,
Радує цілий світ.
Спіть, дітки, спіть.
Скоро вже вам вставати.
Будем колядувати,
Щоб звеселити світ.

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Тиша – аж тисне в скронях,
В серці лишає слід.
Тихо на Божих долонях
Спить новостворений світ.
Там десь в краю невідомім
Ісус народився днесь.
Ждуть його в кожному домі,
Жде його світ увесь.
Там, де народ стражденний
Молиться ревно і жде,
Йде до нас народжений,
Тисячі літ іде.
Там, де добро згасає,
Він засіває любовь,
Вмирає і воскресає,
Щоб народитися знов.

КОЛЯДНИКИ. КОЛИСЬ І ТЕПЕР

(Спогади діда Мусія)

Сидів у хаті дід Мусій –
І балагур, і гречкосій.
Та що з ним сталося?
Надходить старість.
Прожив він добру купку літ.
Всього набачивсь сивий дід,
Бодай не знати
І не казати.
І він колись колядував.
І по селі чимчикував
В чоботях драних,
Та й ті зняв з мами.
З соломи устилки. Не муч!
Там повні чоботи онуч
І зовсім трішки
Малої ніжки ...
Які колись були сніги!
А калачі! А пироги!
То були свята! ..
І кожна хата
Чекала радісно на них,
На добрих вісників маліх.
- Христос родився!
Бог воплотився!

І їм давали, що хто міг:
Хто паляничку, хто пиріг,
А хто – горіхи
Малим для втіхи.
А якось дядько Коперчак
Йому, малому, дав п'ятак!
Таке, хто знає,
Рідко буває.
Приніс додому, не згубив.
- Ось, мамо, що я заробив!
Сховайте, прошу,
Це ж таки гроші.
Руками сплеснула: - ого!
Та хто ж це дав тобі його?
А я радію
І ноги грію.
Бо надворі така зима!
Від неї спасу вже нема.
Мороз пекучий.
Що ті онучі? ..
Замерзли ноги – не біда,
Зате у торбі колядка.
Всього багато!
Ото вже свято!
- Скоренько їж і лізь на піч ...
Тепер – то зовсім інша річ ...
І дід зітхає,

Бо він те знає.
І діти вже тепер не ті,
І животи в них не пусті.
Якби на світі
Всі були ситі ...
Сидів і думав сивий дід:
«То добре, що змінився світ.
Вже не бідують,
Та колядують ...
Колядники перевелись:
Так не співають, як колись ...
Не ті вже зими ...
А жаль за ними ...
Ну де у біса та зима?
Ані сніжиночки нема!
Ані морозу!»
Тверезий розум.
Сміється місяць-молодик –
Він до такого ще не звик.
У чистім небі
Пливе, мов лебідь.
Різдво вже стало на поріг.
І дивина: не рипне сніг
І лід не блисне.
У році тім така зима.
Колядників чомусь нема –
Аж смуток тисне.

А під вікном колядники
«Давайте, дядьку, п'ятаки»
Вже не гукають,
Бо добре знають:
Що нині купиш за п'ятак?
Це ніби й гроші, ніби так ...
Чого він вартий?
Та все це жарти.
Складай до купки п'ятаки –
І набереться щось таки,
Моя дитино.
Хоч на хлібину.
- Ви, дядьку, дуже вже смішні.
Що той п'ятак тепер мені?
Ви несучасні.
Ви так убого живете.
У нас, якщо пішло на те,
Машини власні.
А справа тут тепер така:
Що купиш ти за п'ятака?
Це просто смішно!
Й не дуже втішно.

Тепер ми діти гонорові
І любим гроші паперові,
- А ви - п'ятаки! ..
Не можна так!

Старий стояв і мовчки слухав,
Потилицю поволі чухав.
А місяць в небі
Все плив, мов лебідь ...
- Та ваша співанка така ...
За неї шкода й п'ятака,
Якщо вже чесно.
А як чудесно
Принести мамі просто так
Отой зароблений п'ятак.
Сміються діти.
Чого радіти?
П'ятак – всього лише п'ятак –
Крути хоч сяк, крути хоч так.
Однак ти за нього
Не купиш нічого.
Зітхає тихо дід Мусій
І докида ватагі всій
Цукерок жменю –
Повну кишеню.
Якби йому отак колись ...
Ото б радів та не журивсь.
Та світ змінився ...
Христос родився!

КОЛЯДА

Прийшла до нас коляда
Й у віконце загляда.
А в коляди – два сліди:
Один від санчата,
А другий – від маленьких ноженят.
Колядник маленький,
Голосок тихенький.
- Пустіть до хати
Заколядувати.
А я свою коляду
На санчата покладу.
Копійки – у жменю,
Цукерки – в кишенью,
А дві палянички –
Для малої сестрички.

158

БУВАЛЬЩИНИ, НЕБИЛИЦІ ТА ВСЯКІ ДУРНИЦІ

ПРО ЛЕДАЧОГО ЯКОВА

Віддала мати доню за Якова.
Тільки з Якова толку ніякого.
Як ходить, то спить, заплющивши очі,
А коли ляже спати, то їсти хоче.
Чи свари його, чи не свари,
А їсти йому варі.
Та щоб було смачно,
Та щоб було ситно.
Аж самій лячно,
Аж самій стидно.
Каже якось жінка до Якова:
- Перед сусідом ніяково.
Сусід бачить,
Який ти ледачий.
Тільки Якову
Все однаково.

Мати дає пораду єдину,
Як з Якова зробити людину.
- Як засне, завеземо його в лісок,
Поставимо поряд сухарів мішок,
І щоб поряд була чиста вода.

159

Якщо трохи й схудне, то не біда.
Розмочи сухар та й їж,
Не потрібний навіть ніж.
З голоду він не помре,
А може щось і розбере.
Навчиться жінку шанувати,
А може й буде працювати.
Допоможе це чи ні,
Відпочинеш зо три дні.
Як надумали, так і зробили.
Периною добре накрили
Та й завезли його у ліс.
Поклали – а він й не прокинувся.
На другий бік перекинувся
І промимрив: - хай йому біс!
Прокинувсь опівдні та як ревне:
- Вража жінко, чому не годуєш мене?
Та й захопів – аж дуб захитався,
Бо він по-справжньому й не прокідався.
Прокинувсь під вечір. – Що за мана?
Невже я вчора заснув сп'яна?
Вже скільки на білому світі живу,
Ніколи не бачив ще сну наяву.
Довкола ліс.
Що за біс!
А юсти хочеться,
Аж голова морочиться.

I де та клята баба волочиться?
Ох, візьму ж я її в руки!
Ох, задам же я їй муки!
Буде вража жінка знати –
Чоловіка шанувати!
Заліз під перину
Та й чекає дружину.
Вже ліс огорнула пітьма,
А її нема та й нема.
Можна б сухар з'їсти –
Так сухий, не розгризти.
Поряд струмок дзюрчить,
Можна б і розмочить,
Так жаль залишати свою перину.
Ні вже, почекає краще дружину.
Голос у нього став ніжний такий.
Кличе її: - Прийди, не покинь
Свого нещасного чоловіка.
Не вкороти йому віку.
Довго не міг згадати,
Як його жінку звати.
Бо не кликав по імені давно її –
У нього були імена свої:
„Клята баба”, „Вража жінка”,
„Відьма”, „Чортова печінка”.
Для приправи матюки,
Для певності – кулаки.

Хай і в радості, і в горі
Жінка буде у покорі.
Вийшло ж зовсім навпаки.
Що тепер ті матюки
Або навіть кулаки.
Треба ж все-таки згадати,
Як ту вражу жінку звати.
Чи Галина? Чи Марина?
Може те, що і Дарина ...
Скільки лоба він не тер –
Не згадає, хоч би вмер.
Допікають комарі.
Зовсім поряд сухарі.
Взяв один – не розгризе,
Просто лихо – от і все.
Вже почав було дрімати,
Та згадав, як жінку мати
Часом кликала. Бувало,
Він придумував чимало
До весілля й сам для неї,
Для коханої своєї,
Як були вони щасливі,
Імена такі пестливі.
Називав її зорею,
Кликав милою своюю,
Королевою, зозулею,
Але це було в минулому.

Ще тоді вони любилися.
З часом десь ім'я згубилося.
І від того навіть Якову
Стало трішечки ніяково.
- Я згадав! – гукнув спросоння.
- Мою жінку звати Тоня.
Антоніна! Я згадав!
А що з того – й сам не знат.
І так йому стало себе шкода,
Аж слізози на очі йому навернулися.
А жінки нема. Ну просто біда.
Пішла – і ще досі не повернулася.
І Яків заплакав: - Дружино моя,
Хіба ж ти не бачиш, як мучуся я?
Голодний, холодний, жеруть комарі,
І їсти не можу сухі сухарі.
А може я розлучився
З нею ненароком?
От тому і опинився
Над стрімким потоком?
З сухарями, з комарами,
З невеселими думками,
І нещасний, і голодний ...
Хоч убий, не пам'ятаю.
Може, в когось запитаю.
Але ні в кого питати.

От мені б лишень до хати.
Що за жінкою журитися?
Можна й вдруге одружитися.
Хтось захоче і його.
Він ще хлопець ого-го!
Совість, як маленька мишка,
Виповзає, мов з-під ліжка,
Із найдальшого кута,
Не лякаючись кота.
- Оженитися? Ну-ну!
Та ніяк я не збагну,
Де знайдеш таку дурну
Ще одну.
Сам би хоч себе побачив:
Нерозумний і ледачий,
Ще й зарослий, мов кабан.
Що розлігся, наче пан?
Встань, умийся, поголися,
Причешися, приберися.
І для звірів це нове,
Хто у лісі в них живе –
Дикобраз – не дикобраз ...
- Що мені ти за указ?
Як я хочу, так живу.
Моду я завів нову.
Бачиш, в мене тут курорт.
Хай йому чорт!

Сухар не гризеться,
Казна-що верзеться.
- От якби мені додому.
Дуже важко тут самому.
Той лісок, я пам'ятаю,
Недалеко від села.
І, як добре пригадаю,
Десь дорога тут була.
Потрудитись можна трішки
І дійти додому пішки.
Кілометрів два чи три.
Можна, чорт його бери!
Що там! Скільки того ходу!
Дочекаюсь сонця сходу,
Встану (звісно, як захочу),
Сухарів собі розмочу,
Ними гарно підкріплюся,
Може навіть поголося,
Як не вміюсь – то байдуже,
Бо вода холодна дуже
І, либо нь, без підігріву.
І піду собі без гніву.
От здивується дружина.
Може в неї вже хтось є?
Та хіба ж я не мужчина?
Що мое – таки ж мое!
Жартувати я не вмію –

В мене вдача не така.
Якщо треба, дам по ший,
Якщо треба – копняка.
Вранці Яків далі спав.
Вже й забув, що планував.
Мрії з-під перини.
Що він кому винен?
Якби тільки не живіт –
Ну не дає жити!
Як би в нього,
Проклятого,
Що-небудь вложити?
Хоч би води напитися –
Так ліньки вставати.
І холодно, і росяно,
І хочеться спати.
Заліз Яків з тої туги
Глибше під перину
Та й згадує свою любу,
Кохану дружину.
Тося в нього господиня,
Гріх би що казати.
Які в неї вареники!
Гладкі та пузаті ...
А пампушки! А млинчики!
А борщик із салом!
Тут Якову від тих згадок

Аж недобре стало.
- Буду тебе, моя Тосю,
Як колись любити.
Буду тебе, моя жінко,
На руках носити.
А матюки? Та ніколи!
От ще й забожився!
А кулаки? Та нехай їм!
До чого дожився!
Їде теща за Яковом –
Намостила сіна.
Дорогою коротшою
Біжить Антоніна.
Як там її чоловік?
Чи дуже бідує?
Сухарі всі, певно, з'їв
Та й вже голодує.
Добігає. Сперло дух –
Аж очі виласять.
Хропе Яків, а по ньому
Вже мурашки лазять.
Аж злякалась. Як кинеться –
Жінка ж не залізна.
А нахабна мурашина
Йому в носа влізла.
Розічхався та й прокинувсь
Яків неборака.

Як уздрів свою дружину,
То таки й заплакав.
- Нашо ж ти мене лишила
Усім на поталу?
Жінка слози осушила.
- Збирайся помалу.
Скоро мати вже над'їде –
Поїдем додому.
- Ой, якби ти тільки знала,
Як кепсько самому.
- Та невже ти, чоловіче,
Так лежав і досі?
І не мився, й не голився?
- А навіщо, Тосю?
Хто на мене тут дивився?
Змія підколодна?
Я б таки ще може вмився,
Так вода ж холодна.
- Схуд, бідененький,
І змарнів.
Що лишилось з тебе?
Сухарі чому не їв?
- Розмочувати треба ...
Яків трохи зажурився:
- Звівся я нінащо.
- Та зате так і лишився –
Велике ледащо.

Та якась таки надія
У ньому воскресла.
- Може ти мені щось їсти
Хоч трохи принесла?
- Я й забула!
Вареники!
Ще зовсім гарячі.
- Ну й розумничка ти в мене!
Цілує та плаче.
Як наївся вареників:
- Може є ще й кава?
- Є, звичайно. У термосі.
- Доленько лукава!
Кілька днів лиш було треба
Самому прожити,
Щоб тебе, моя дружино,
Гідно оцінити.

**ПРО ДІДА, КОТРИЙ ХОДИВ БЕЗ ЧОБІТ,
ТА ПРО ЙОГО ВНУКА**

Жив та був собі дід,
Що ходив без чобіт.
Він чоботи мав,
Та на свята тримав.
Звик ходити босий –

Та й за них забував.
Весною, влітку й під осінь
Дід ходив собі босий.
І навіть взимку,
Коли мороз і сніг,
Він у чоботях
Ходити не міг.
Вони, чи великі були, чи малі,
А все натирали йому мозолі.
Та якось до нього прийшов другий дід,
Той, що ходити не міг без чобіт.
- Продайте чоботи, діду Трохиме.
- Чоботи, кажете? Та мара з ними!
Я чобіт не продам,
Так, задурно віддам.
Беріть, коли ласка, -
От і вся казка.
Бо подумайте: нащо мені ті гроші?
А чоботи, скажу вам, дуже хороши.
Їх робив знаний і добрий швець.
Той, що і швець, і на дуду грець.
- Та якось без грошей ... воно не те ...
- Беріть. Це діло дуже просте.
З грішми, скажу я вам, справжня морока!
Ховати їх треба від хижого ока,
А потім ще думай, на що їх потратити,
Щоб ще у халепу якусь не потрапити ...

А мені нащо?
Я ж не ледащо.
Картопля є,
Молоко своє,
Та й на городі
Щось таки родить,
Коли Бог дає.
Кури яйця несуть.
Та й не у тім суть.
Коли розуму забракне,
Й гроші не спасуть.
Беріть і носіть на здоров'я
І дивіться на світ з любов'ю.
На діда дивився дорослий онук,
Що, крім ложки, нічого не брав до рук.
Подумав сердито: „От так дід!
З розуму, як із літ!
Дарма, що ходив все життя без чобіт.
Ще й віддати їх задурно надумав!
Хоч би про мене подумав!
Нічого у спадок не лишить мені!
Ні, діду, ні!
Я на дурня ніскілечки ніби не схожий.
Щось зарадити спробую, може”.
Виждав, аж доки дід вийшов з хати –
Про обід розпорядження дати,
Та й до діда чужого він підійшов,

До того, що за чобітми прийшов,
Та й каже: - Знаєте, дід вже старий,
Вже й сам не знає, про що балака –
Розуму в нього, як кіт наплакав.
Що з нього візьмеш? Рий чи не рий,
Скарбу не знайдеш. Чоботи добрі.
Зовсім без грошей ... То якось не так.
Дайте мені хоч якийсь там п'ятак.
Я ж його внук. Бачу дідів я обрій,
Спадку ж ніякого. І не гадай.
Треба ж по собі щось залишити,
Щоб дітям і внукам було нащо жити,
А дідові байдуже. Дивак – і край.
Чоловік подивився на хлопця цікаво,
А потім йому підморгнув лукаво.
- Скажи, може ти ті чоботи шив?
Або, як намокли, ти їх сушив?
- Ні, - тихо промовив онук.
- Я навіть ніколи не брав їх до рук.
- Тоді вони дідові, а не твої.
А про спадок говорити ще рано.
Я б навіть сказав, що це дуже погано.
Бо твій розумний і добрий дід
Проживе на землі поза сотню літ.
А коли ти хочеш п'ятак заробити,
Доклади рук, аби щось зробити.
Я роботягих людей люблю.

І чомусь все більше люблю їх з роками.
Зробиши що-небудь своїми руками –
Я в тебе твій виріб відразу й куплю.
А чоботи дідові тепер вже мої,
І тобі до них ніякого діла.
А щоб в тебе до грошей рука не свербіла,
Ти об дерево трохи почухай її.
Раджу тобі: ти не дуже барися
І за роботу скоріше берися.
Щастя твоє, що не я твій дід,
Бо ти, я бачу, таки дармоїд.
Якби я, парубче, був твоїм дідом,
То тебе не нагодував би обідом.
Ледачий онук роботягого діда
Ламав собі голову після обіда:
Ну як би його щось таке зробити,
Аби хоч якийсь п'ятак заробити?
Він бачив, що треба докласти рук.
Не любив того ледачий онук.
Сидить на канапі і ледь не плаче,
Аж дід здивувався, як те побачив.
- Чого зажурився, онуче мій?
Ти краще про дірку від бублика мрій.
Я можу підкинути думку таку:
Про бублики на дереві у садку.
Та з дерева їх ще треба зірвати.
От як це зробити, не виходячи з хати?

Та й, засміявшись, пішов до роботи,
Так і не знявши з онука турботи.
- Придумав! – аж ляснув себе по стегну.
- Я зараз палку стругати почну.
Держално буде до грабель чи лопати.
Може вдастся якось, не виходячи з хати...
Та не знайшлося нічого путящого.
Пішов до діда свого роботячого.
- Діду, як заробити мені п'ятак?
- Ну, до грошей ти, я бачу, мастак.
А до роботи якось не дуже.
Соромно, друже.
Я не ледачого батька син,
Та й твій батько – син не ледачого тата,
А от ти ... на-но до хати дров занеси.
- Ану його! Важко. Навіщо до хати?
Хай тут лежать. Ще ж не треба палити.
- Нема тебе поки за що хвалити ...
Ти кажеш, хотів заробити грошей?
От віник для початку зв'яжи хороший.
І показав йому, як він в'яжеться.
То тільки казочка швидко кажеться.
У хлопця аж чуб з непривички зіпрів.
Добре, що хоч лоба загрів.
А клятий віник ніяк не в'яжеться.
- Не йде мені, діду, ваша робота.
- То спершу поправ нашого плота.

- А хто мені заплатить п'ятак?
- Ні, це без грошей, за просто так.
- Без грошей не буду робити нічого.
- Не будеш? Ну добре. Дивуюся з того,
Як виросло ти таке ледаче.
А хлопець стоїть і ледве не плаче.
Сідає вечеряти вся родина.
Сідає також і ледача дитина.
Ніхто не дивується, так і було,
Що поряд з добром уживалося зло.
Сьогодні, либонь, щось змінилося трошки:
На столі забракло одної ложки.
Ледачий онук сів і губи надув.
Нема йому ложки. Хто про нього забув?
Смакують вечерю. Йому ж, як на гріх,
Їсти так хочеться, більше за всіх.
- Що? Ложки немає? – у посмішці дід.
- То витеши з дерева. Буде як слід.
Такими ложками їли козаки.
А сили було в них на довгі роки.
Онук вийшов з хати. А через часину
На ложку собі обстругав деревину.
Така вже незграбна та ложка була!
Та все ж до вечері йому помогла.
На диво вдалася вечеря смачна.
- Це ложка така. Це її в тім вина.
Ти знаєш, які то смачні галушки,

Коли до них взятий дерев'яні ложки?
Наступного дня внук зарання встає
І вперто береться за діло своє.
Він теше, він струже – аж руки болять.
І ложок уже дерев'яних із п'ять
Лежать, посміхаються – тільки бери.
Ти, мамо, вечерю смачнішу вари.
Надвечір вже ложок із десять було.
Він сам їх оглянув – та й рушив в село.
Нікому нічого онук не казав,
Неначе йому хтось язик прив'язав.
Знайти чоловіка, аби хто не кпив,
Що чоботи в діда задурно купив.
Знайшов-таки. Той упізнав, посміхнувсь.
- Добривечір, хлопче. Ти ще підтягнувсь.
Ростеш, як на дріжджах. Прийшов просто так?
Чи хочеш таки заробити п'ятак?
Як буде за що, я тобі заплачу.
Я грошей ніколи чужих не лічу,
Але й своїх даром не роздаю.
Ну, хлопче, покажуй роботу свою.
Побачивши ложки, поважно сказав:
- Ти сам їх робив? – спершу дід показав,
А потім помалу робив уже сам.
- Ну що ж, два карбованці я тобі дам.
Ретельна робота вартує того.
А внук собі думає: „Гроші! Ого!”

Пройшло з того часу чимало вже літ.
Сто років відміряв собі отой дід,
Що влітку і взимку ходив без чобіт.
- Он ще один босий, - смеється, - наш кіт.
І кіт не хворіє, і я молодець.
Померзнемо трохи – а потім на п'єц!
Як добре, що дров
Онук наколов,
Аби був здоров!
Крашого теслі не знають в селі.
Кличуть до себе його ковалі,
Бо він найкраще коня підкує.
Я б не хвалив, але так уже є.
Трохи сорому, науки трошки ...
А все почалось з дерев'яної ложки.
Ложка та часом робить дива,
Як руки працюють і є голова.
Як є у вас хлопець ледачий трошки,
Зробіть, щоб на столі забракло ложки.

ЗМІСТ

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ.....	3
ТЕ, ЩО БОЛИТЬ, У СЛОВО ПЕРЕЛЮ... ..	7
Хай славиться і святиться.....	7
Я вірю.....	8
Канонізований народом.....	9
Охреститися знову	11
Розмова з чужинцем	12
Дід, Славутич та Великий Луг	15
Прокинься, Києве!	19
Не давайте дітей в яничари.....	21
До першої сповіді.....	22
Дай сил мені, Боже	24
Мамина молитва.....	25
Якби прийшов Ісус	26
Народися, Ісує, ще раз	27
Роздуми	28
Пісня і сльози.....	30
Сучасний перебендя.....	34
Росте смерека	37
Називайте поля по імені.....	38
НЕ ПОЗИЧАЙМО, МАЄМО СВОЄ.....	40
Bixa	40
На Андрія	40

Рік Свині і наші свята	42
Не позичаймо, маємо своє	47

Я МАЛЮЮ СВІТ

Диво	51
Казка про вітер	53
Розмова з вітром	54
Ніч	56
Не забувається з роками	60
Літній дощ.....	61
Тополя	62
Серпень.....	63
Ми розбрелися по своїх літах	64
Гостинець від зими (Замальовка без пензля)	65

ДИВЛЮСЬ НА СВІТ ДИТЯЧИМИ

ОЧИМА	68
Чому плакав кіт	68
Клубочок.....	70
Коли Настуня спала	71
Про дівчинку Мар'янку, що не любила прокидатися зранку.....	75
Про котика і про кротика (Головозаморочка)	76

АКВАРЕЛІ ДУШІ.....	79
Чимало весен розміняла	79
То не гріх.....	80
Легковажний вальс	82
Каштанова повінь.....	84
Покличу музу	84
Сів вечір біля мене	87
На добраніч, сини, на добраніч	88
Зоріє ніч	89
Троянди не спали	90
Дрімали айстри	92
Чорний кіт і я	93
Просто і не просто.....	94
Суперечки	95
Спинися над прірвою.....	96
Приходь на полонину	97
Захисти свою любов	98
Не зречися	100
Не мовчи, не клянись	100
На мить чи на вічність	102
Добре бути жінкою.....	103
Я собі поплачу	104
Не склалося.....	105
Скажи, як є.....	106
Ми попрощались	107
Я жду дзвінка.....	108
Гіркота полинів	109

Не повернеш молодість.....	111
Не дзвони.....	112
Мої сни	113
Знов черемха зацвіте	113
Поворожи мені, циганко.....	115
Сила любові	116
З СУМНИХ МЕЛОДІЙ.....	118
Білий смуток.....	118
Видиво	119
Ваш голос (Світлій пам'яті Георгія Щербіни – колишнього диктора Львівського радіо).....	122
ВЕСНОСПВИ	124
Зацвіти, засвіти.....	124
Шпак	126
Не журись, весно	127
І сміялась дівчина лукава.....	128
Грім	129
ОСІННІ МЕЛОДІЇ	131
Жур, осене, жур	131
І ніхто не знов	133
Заглянула осінь	134
Дві берізки	135
Листок	136

Останнє яблуко.....	137
Не сумуй, осене	137
Розпач осені.....	139
Кущ хризантем	140
Доля холодних вітрів	141
Спішу до тебе крізь літа	142
Не хочеться зими	143
 ЗИМОВІ РОЗДУМИ	144
Непрохана гостя.....	144
Скували льодом	145
Гуляє в лісі хуртовина	146
 СВЯТОЧНА ФЕЙЄРІЯ	148
Святочні сльози	148
Молитва чи колядка	149
Різдвяна колискова.....	150
Христос родився!	152
Колядники. Колись і тепер. (Спогади діда Мусія)	153
Коляда.....	158
 БУВАЛЬЩИНИ, НЕБИЛИЦІ ТА ВСЯКІ ДУРНИЦІ	159
Про ледачого Якова.....	159
Про діда, котрий ходив без чобіт, та про його внука	169

Літературно-художнє видання

Тетяна ФРОЛОВА

ПО ТОЙ БІК СЕРЦЯ

Поезії

Авторська редакція

Підписано до друку 06.03.2008. Формат 60x84/32.

Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура SchoolBook
Ум. друк. арк. 5,06. Обл.-вид. арк. 3,52. Ум. фарбовідб. 3,30

Художня ілюстрація *Дарії Тимоніног*

Комп'ютерна верстка ПП “Фенікс-плюс”.

79012, Львів, Сахарова, 7.

Надруковано з готових діапозитів

ТзОВ “Тріада”.